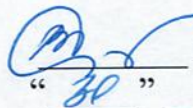

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор закладу вищої освіти
з науково-педагогічної роботи, доцент

 Володимир ХОДОРОВСЬКИЙ
“ 30 ” _____ 2024 р.

**ДОВІДНИК ДЛЯ СТУДЕНТА
(СИЛАБУС)
з вивчення навчальної дисципліни**

**«МЕДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ
ТА МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я»**

галузі знань - **22 «Охорона здоров'я»**

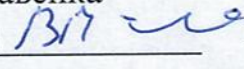
спеціальності (напряму) - **222 Медицина**

курс навчання - **3-й**

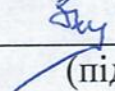
факультет – медичний, медико-фармацевтичний

кафедра нервових хвороб, психіатрії та медичної психології ім. С.М.Савенка

Схвалено на засіданні кафедри нервових хвороб, психіатрії та медичної психології ім. С.М.Савенка 30 серпня 2024 року, протокол № 14.

Завідувач кафедри нервових хвороб, психіатрії
та медичної психології ім. С.М.Савенка
доктор медичних наук, професор Валерій ПАШКОВСЬКИЙ

Схвалено на засіданні предметної методичної комісії з терапевтичних дисциплін 30 серпня 2024 року, протокол № 9.

Голова предметно-методичної комісії з терапевтичних дисциплін
доктор медичних наук, професор Віктор ТАЩУК
(підпис)

Чернівці, 2024

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Кафедра	нервових хвороб, психіатрії та медичної психології ім. С.М.Савенка
Прізвище, ім'я, по батькові науково-педагогічних працівників, посада, науковий ступінь, вчене звання, e-mail	Карвацька Наталія Семенівна – доцент закладу вищої освіти кафедри, кандидат медичних наук, karvatska.natalia@bsmu.edu.ua Рудницький Роман Іванович - доцент закладу вищої освіти кафедри, кандидат медичних наук, Rudnytsky.Roman@bsmu.edu.ua Савка Світлана Дмитрівна - доцент закладу вищої освіти кафедри, кандидат медичних наук, Savka.svitlana@bsmu.edu.ua Юрценюк Ольга Сидорівна - професор кафедри, доктор медичних наук yurtsenyuk.olga@bsmu.edu.ua
Веб-сторінка кафедри на офіційному веб-сайті університету	https://www.bsmu.edu.ua/nervovih-hvorob-psihiatriyi-ta-medichnoyi-psihiologiyi-im-s-m-savenka/
Веб-сайт кафедри	http://nerv.bsmu.edu.ua/
E-mail	psychiatry@bsmu.edu.ua
Адреса	м. Чернівці, вул. Кольбенгаєра Еріка, 2 (Чернівецька обласна психіатрична лікарня)
Контактний телефон	+38 (0372) 55-92-89

2.ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Статус дисципліни	нормативна
Кількість кредитів	3
Загальна кількість годин	90
Лекції	10
Практичні заняття	24
Самостійна робота	56
Вид заключного контролю	залік

3.ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (АНОТАЦІЯ)

Викладання «Медичної психології та ментального здоров'я» спрямоване на оволодіння здобувачами вищої освіти спеціальності «Медицина» системних медичних знань, вмінь та навичок самостійного ведення спрямованої психологічної бесіди з хворими, складання психологічного анамнезу хвороби та життя, оцінювання психологічного стану хворого з формулюванням висновку експериментально-психологічного обстеження; вміння виявляти акцентуації характеру, а також проводити диференційовану психокорекцію виявлених особливостей особистості, визначення типу внутрішньої картини хвороби і типи реагування пацієнта на захворювання, уміння формувати адекватне відношення до захворювання у

пацієнта і підтримування його на всьому протязі лікувально-діагностичного процесу; здійснювати диференціювання психологічних особливостей хворих при різних соматичних захворюваннях та визначення необхідності психологічної корекції з урахуванням індивідуальних особливостей пацієнта; надання психогігієнічних порад пацієнту соматичного профілю та порад по збереженню психічного і ментального здоров'я; вироблення тактики спілкування з хворими та їх родичами з урахуванням принципів лікарської етики і деонтології; оцінювання і проведення корекції взаємовідносин хворого з медичним персоналом; проведення аналізу професійно важливих якостей лікаря; уміння впроваджувати заходи первинної психопрофілактики синдрому емоційного вигорання в медичному середовищі і збереження ментального здоров'я лікарів; знати і вміти застосовувати основні діагностичні алгоритми станів залежності (хімічна, Інтернет, гемблінг) й співзалежності та вміти їх застосовувати у практичній діяльності для профілактики та корекції; застосування психопрофілактики суїцидальної поведінки та вмінь своєчасного виявлення суїцидальних тенденцій; володіння основами саморегуляції: програми ВООЗ «Управління проблемами +», «Самодопомога+»; застосування інструментів mhGAP: для ведення психічних, неврологічних розладів і розладів, пов'язаних зі вживанням психоактивних речовин, у неспеціалізованих закладах охорони здоров'я.

Вивчення медичної психології та ментального здоров'я закладає основи збереження та підтримання стійкості ментального здоров'я, вивчення в подальшому здобувачами психіатрії, наркології та інших клінічних дисциплін, що передбачає інтеграцію викладання з цими дисциплінами; забезпечує формування умінь застосовувати знання з медичної психології в процесі подальшого навчання й у професійній діяльності; інвестувати ресурси у те, що допоможе пройти важкі випробовування з найменшими втратами і зберегти ментальне здоров'я, закладає основи пізнання лікарем психології хворої людини, формування здорового способу життя та профілактики порушення психічних функцій в процесі життєдіяльності та при різних захворюваннях.

Види навчальних занять згідно з навчальним планом: лекції, практичні заняття, самостійна робота здобувача.

Теми лекційного курсу розкривають роль основних категорій і понять медичної психології, понять «психічне здоров'я» та «ментальне здоров'я; роль медичної психології у формуванні сучасних уявлень про єдність соматичного і психічного; основні теоретичні концепції психосоматичної і соматопсихічної взаємодії; формування психосоматичних розладів; психологію медичних працівників та їх ментальне здоров'я, профілактику емоційного вигорання; засвоєння ефективних методів впливу на особистість хворої людини за допомогою психогігієнічних, психопрофілактичних та психотерапевтичних заходів, збереження ментального здоров'я, а також основи саморегуляції за програмами ВООЗ «Управління проблемами +», «Самодопомога+»; принципи комунікації з хворим згідно протоколів mhGAP, які передбачають надання допомоги при депресивних розладах, суїцидах, психозах, зловживанні алкоголем і наркотиками.

Навчальна практика передбачає: засвоєння практичних навичок оцінки та збереження ментального здоров'я, принципів психопрофілактики, психогігієни, реабілітації та психотерапії в роботі лікаря загальної практики; проведення психологічної діагностики психоемоційного стану хворого, типу реагування на захворювання; визначення тактики ведення депресивного хворого з суїциальними тенденціями, при зловживанні психоактивних речовин; принципів лікування таких хворих відповідно до їхнього діагнозу чи спрямовування пацієнта до профільного спеціаліста.

Самостійна позааудиторна робота здобувачів спрямована на самостійний пошук тематичної літератури, самостійне вивчення фрагментів навчальної програми, виконання індивідуальних завдань викладача, саморозвиток тощо. Засвоєння тем контролюється на практичних заняттях. Для визначення рівня підготовки здобувачів застосовують тести, усне опитування, розв'язування клінічних ситуаційних задач, ділові ігри, контроль практичних навичок тощо.

Організація освітнього процесу здійснюється за вимогами Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи, заснованої на поєднанні технологій навчання за розділами та залікових кредитів оцінки – одиниць виміру навчального навантаження здобувача, необхідного для засвоєння дисципліни або її розділу.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є особистість хворої людини при різних захворюваннях в широкому сенсі цього слова (різноманітні і глибокі порушення психічної діяльності душевнохворих детально вивчаються спеціальною наукою - психіатрією), медичний працівник, взаємовідношення хворого і медичних працівників на всіх етапах лікувально-діагностичного процесу; підтримка, збереження і підвищення стійкості ментального і психічного здоров'я.

4. ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1.Перелік нормативних документів:

- Положення про організацію освітнього процесу (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/polozhennya-pro-organizacziyu-osvitnogo-proczesu-u-vdnzu-bukovinskij-derzhavnij-medichnij-universitet.pdf>);
- Інструкція щодо оцінювання навчальної діяльності студентів БДМУ в умовах впровадження Європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/bdmu-instrukciya-shhodo-oczinyuvannya-%D1%94kts-2014-3.pdf>);
- Положення про порядок відпрацювання пропущених та незарахованих занять (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/reworks.pdf>);
- Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/07/polozhennya-pro-apelyacziyu-rezultativ-pidsumkovogo-kontrolyu-znan.pdf>);
- Кодекс академічної доброчесності (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/kodeks_academic_faith.pdf);
- Морально-етичний кодекс студентів (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/ethics_code.docx);
- Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/antiplagiat-1.pdf>);
- Положення про порядок та умови обрання студентами вибіркових дисциплін (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/nakaz_polozhennyv_vybirkovi_dyscypliny_2020.pdf);
- Правила внутрішнього трудового розпорядку Вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет» (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/17.1-bdmu-kolektivnij-dogovir-dodatok.doc>).

4.2.Політика щодо дотримання принципів академічної доброчесності здобувачів вищої освіти:

- самостійне виконання навчальних завдань поточного та підсумкового контролів без використання зовнішніх джерел інформації;
- списування під час контролю знань заборонені;
- самостійне виконання індивідуальних завдань та коректне оформлення посилань на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей.

4.3. Політика щодо дотримання принципів та норм етики та деонтології здобувачами вищої освіти:

- дії у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики та деонтології;

- дотримання правил внутрішнього розпорядку університету, бути толерантними, доброзичливими та виваженими у спілкуванні зі студентами та викладачами, медичним персоналом закладів охорони здоров'я;
- усвідомлення значущості прикладів людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності та медичної етики.

4.4. Політика щодо відвідування занять здобувачами вищої освіти:

- присутність на всіх навчальних заняттях (лекціях, практичних (семінарських) заняттях, підсумковому модульному контролю) є обов'язковою з метою поточного та підсумкового оцінювання знань (окрім випадків з поважних причин).

4.5. Політика дедлайну та відпрацювання пропущених або незарахованих занять здобувачами вищої освіти:

- відпрацювання пропущених занять відбувається згідно з графіком відпрацювання пропущених або незарахованих занять та консультацій.

5. ПРЕРЕКВІЗИТИ І ПОСТРЕКВІЗИТИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ)

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення навчальної дисципліни	Перелік навчальних дисциплін, для яких закладається основа в результаті вивчення навчальної дисципліни
Анатомія людини	Педіатрія, неврологія
Гістологія, цитологія та ембріологія	Онкологія
Фізіологія людини	Внутрішня медицина, гінекологія, урологія
Загальна психологія	Внутрішня медицина, психіатрія, наркологія
Соціологія	Акушерство і гінекологія
Пропедевтика внутрішніх захворювань	Психіатрія, наркологія, внутрішня медицина
Патологічна фізіологія	Неврологія, фармакологія
Патоморфологія	Онкологія

6. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Метою викладання навчальної дисципліни «МЕДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ ТА МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я» є ознайомлення здобувачів з основними проблемами медичної психології на сучасному етапі розбудови суспільства; підтримка, збереження і підвищення стійкості ментального здоров'я; вивчення психіки здорової і хворої людини в динаміці в залежності від специфіки її захворювання, преморбідних особливостей хворого, його соціально-побутового та професійного стану; вивчення психології особистості лікаря та інших медичних працівників, психологічного клімату та спілкування в медичних колективах, формування навичок безконфліктного спілкування з пацієнтами та у медичному середовищі, взаємовідносин родичів хворого та медичного персоналу. Забезпечення сприятливої психологічної атмосфери цієї взаємодії має велике значення для успішного вирішення діагностичних, терапевтичних та соціально-реабілітаційних задач з формуванням на цій основі медико-психологічних вмінь у вигляді основ психотерапії, що є важливим елементом професійної підготовки та майбутньої діяльності лікаря.

6.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «МЕДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ ТА МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я» є:

- оволодіння основними категоріями та поняттями медичної психології;
- визначення індивідуальних психологічних відмінностей хворих при різних захворюваннях, медичних працівників та їх ментального здоров'я;
- проведення психодіагностики, психогігієни, психопрофілактики, саморегуляції, психокорекції, психотерапії та реабілітації хворих;

- забезпечення підтримки, збереження психічного та ментального здоров'я, підвищення резиліентності (стійкості) особистості;
- ознайомлення із закономірностями формування та основними властивостями психічних процесів особистості соматично хворої людини;
- висвітлення проблеми спілкування у медичному середовищі, зокрема з пацієнтом та його родичами; сприяти вирішенню питань побудови та організації міжособистісної взаємодії в колективі;
- засвоєння ефективних методів впливу на особистість хворої людини за допомогою психогігієнічних, психопрофілактичних та психотерапевтичних заходів, а також основи саморегуляції за програмами ВООЗ «Управління проблемами +», «Самодопомога+», і принципи комунікації з хворим згідно протоколів mhGAP, які передбачають надання допомоги при депресивних розладах, суїцидах, психозах, зловживанні алкоголем і наркотиками.

Самодопомога+ (Self-Help Plus, SH+) від ВООЗ - це психологічна інтервенція, розроблена Всесвітньою організацією охорони здоров'я (ВООЗ) для надання підтримки людям, які переживають стресові ситуації, зокрема в умовах криз або надзвичайних ситуацій. Ця програма заснована на принципах когнітивно-поведінкової терапії (КПТ) та майндфулнесу і включає методи самодопомоги, які допомагають людям впоратися зі стресом та знизити рівень тривоги. Інтервенція «Самодопомога+» (SH+) призначена для наступних категорій людей:

1. Люди, які переживають надзвичайні ситуації: SH+ розроблена для надання допомоги людям, які переживають важкі життєві ситуації, такі як війни, природні катастрофи, економічні кризи, епідемії тощо. Ця програма може бути корисною для тих, хто відчуває сильний стрес або травму через ці події.
2. Біженці та мігранти: SH+ може бути особливо корисною для біженців та мігрантів, які часто стикаються з численними стресовими факторами, включаючи втрату дому, рідних, зміни в культурному середовищі, мовні бар'єри та невизначеність майбутнього.
3. Люди з обмеженим доступом до спеціалізованої психологічної допомоги: SH+ також призначена для тих, хто не має можливості отримати професійну психологічну допомогу через обмежений доступ до медичних послуг або їхню вартість. Програма може проводитися групами під наглядом фасилітатора, що дозволяє охопити широку аудиторію.
4. Люди з різним рівнем освіти і віком: Програма розроблена таким чином, щоб бути доступною та зрозумілою для широкого кола осіб, незалежно від їхнього віку чи рівня освіти.

Заняття включають вправи на усвідомленість (майндфулнес), когнітивні та поведінкові техніки, спрямовані на зменшення стресу та розвиток стійкості (резиліентності). Ця інтервенція надає можливість людям активно брати участь у своєму одужанні та зниженні рівня стресу, використовуючи доступні й ефективні методи, що робить її важливим інструментом у підтримці психічного здоров'я на глобальному рівні.

Управління проблемами+ (Problem Management Plus, PM+) - це інтервенція Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), спрямована на надання базової психологічної підтримки дорослим, які відчувають психологічний дистрес через різні складні життєві ситуації. Управління проблемами+ розроблена для того, щоб допомогти людям справлятися з симптомами стресу, тривоги та депресії, використовуючи прості, але ефективні техніки вирішення проблем. Інтервенція «Управління проблемами+» (PM+) призначена для наступних категорій людей:

1. **Люди, які переживають важкі життєві ситуації:** PM+ призначена для дорослих, які стикаються зі значними стресовими ситуаціями, такими як втрата роботи, економічні труднощі, соціальна ізоляція, природні катастрофи або конфлікти. Вона може бути корисною для тих, хто переживає симптоми депресії, тривоги або посттравматичного стресу.
2. **Біженці та внутрішньо переміщені особи:** PM+ є ефективною для людей, які були змушені залишити свої домівки через війну або насильство. Ця програма може

допомогти їм справитися з наслідками травматичних подій і побудувати нові навички для адаптації в нових умовах.

3. **Спільноти з обмеженим доступом до фахівців з психічного здоров'я:** РМ+ розроблена для використання в спільнотах, де немає достатньої кількості спеціалістів з психічного здоров'я. Програму можуть проводити неклінічні працівники або волонтери, які пройшли спеціальне навчання.
4. **Люди з різним рівнем освіти та доходу:** РМ+ доступна для широкого кола осіб, незалежно від їхнього соціально-економічного статусу, рівня освіти або професійного досвіду.

РМ+ включає серію із п'яти індивідуальних або групових сесій, кожна з яких триває близько 90 хвилин. Програма ґрунтується на використанні наступних технік:

1. **Управління проблемами:** Учасники вчаться визначати свої основні проблеми, обрати одну з них для вирішення та розробляти практичний план дій для її вирішення.
2. **Стратегія подолання стресу:** Учасники вивчають техніки релаксації та майндфулнесу для зниження рівня стресу та тривоги.
3. **Активізація поведінки:** Учасників заохочують займатися корисною діяльністю, яка може покращити їхній настрій і загальне самопочуття.
4. **Підтримка соціальних контактів:** Програма також акцентує увагу на важливості соціальної підтримки та розвитку позитивних стосунків.
5. **Емоційна регуляція:** Учасники вивчають способи ефективного управління своїми емоціями, особливо в складних або стресових ситуаціях.

Ця програма є ефективним інструментом для допомоги людям у подоланні труднощів і розвитку навичок адаптації, забезпечуючи підтримку у громадах з обмеженими ресурсами та доступом до фахівців з психічного здоров'я.

З метою підвищення здатності медичних працівників розпізнавати, діагностувати та лікувати психічні, неврологічні розлади та розлади, пов'язані з вживанням психоактивних речовин, Всесвітньою організацією охорони здоров'я (ВООЗ) розроблена програма, що спрямована на покращення доступу до послуг з охорони психічного здоров'я, особливо в країнах з низьким та середнім рівнем доходу - **mhGAP (Mental Health Gap Action Programme надання допомоги за гуманітарних надзвичайних станів)**. Ця Програма розроблена для використання на рівні первинної медичної допомоги медичних працівників первинної ланки медичної допомоги (лікарі загальної практики, сімейні лікарі, медсестри), які не мають спеціалізованої підготовки в психіатрії, але можуть надавати базову допомогу у сфері психічного здоров'я.

Програма охоплює рекомендації з виявлення, лікування та управління основними психічними розладами, такими як депресія, тривожні розлади, шизофренія, епілепсія та розлади, пов'язані з вживанням психоактивних речовин. Вона також пропонує інструменти для підтримки пацієнтів і їхніх сімей, спрямовані на покращення результатів лікування. mhGAP покликана зменшити розрив між наявністю психіатричних послуг та потребами населення, підвищити кваліфікацію медичних працівників первинної ланки, зменшити стигму, пов'язану з психічними захворюваннями, і забезпечити доступ до якісної допомоги всім, хто її потребує.

7. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ФОРМУВАННЮ ЯКИХ СПРИЯЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Згідно з вимогами Стандарту вищої освіти України другий (магістерський) рівень вищої освіти дисципліна «МЕДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ ТА МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я» забезпечує набуття здобувачами наступних *компетентностей*:

7.1.Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні задачі, у тому числі дослідницького та інноваційного характеру у сфері медицини. Здатність продовжувати навчання з високим ступенем автономії.

7.2.Загальні компетентності:

ЗК 1.	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК 2.	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
ЗК 4.	Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.
ЗК 13.	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

7.3.Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

ФК 1.	Здатність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані
ФК 2.	Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів
ФК 3.	Здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу захворювання
ФК 6.	Здатність до визначення принципів та характеру лікування та профілактики захворювань.

Результати навчання:

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання (ПРН), формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

ПРН 4	Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми: галюцинаторно-параноїдальний, деменцію, судоми, паралічі, порушення мови (афазію, заїкання), кому, розлади свідомості; аменорею, дисменорею, гарячку, головний біль, артеріальну гіпертензію та гіпотензію; біль в грудній клітці, в животі, біль в кінцівках та спині, в промежині, біль у горлі; блювання, гіпоглікемію, гіперглікемію, дисфагію, діарею, запаморочення, бронхообструктивний синдром, кашель, задишку, ожиріння (+маса тіла), схуднення, діарею, свербіж шкіри, спрагу, часткову або повну втрату зору або слуху за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати попередній клінічний діагноз захворювання: невротичні розлади, розлади особистості, біполярний афективний розлад, гострий психоз в т.ч. алкогольний делірій, епілепсія, шизофренія, порушення вегетативної нервової системи, порушення мозкового кровообігу, есенціальна та вторинна артеріальна гіпертензія, ішемічна хвороба серця, атеросклероз, варикозне розширення вен нижніх кінцівок, порушення серцевого ритму, виразкова хвороба, гастроезофагеальна рефлюксна хвороба, езофагіти, гастрити, дуоденіти, алергодерматози (дерматити, екзема), псоріаз, ревматоїдний артрит, тиреотоксикоз, цукровий діабет, непліддя.
ПРН 5	Збирати скарги, анамнез життя та захворювання, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів та систем організму, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень (загальний аналіз крові, загальний аналіз сечі, загальний аналіз калу, загальний аналіз спинномозкової рідини, аналіз сечі за Зимницьким, аналіз сечі за Нечипоренком, серологічні реакції при інфекційних хворобах, експрес-тести на вірусні захворювання), оцінювати інформацію щодо діагнозу, враховуючи вік пацієнта.
ПРН 6	Встановлювати остаточний клінічний діагноз шляхом прийняття обґрунтованого рішення та аналізу отриманих суб'єктивних і об'єктивних даних клінічного, психологічного, додаткового обстеження, проведення диференційної діагностики, дотримуючись відповідних етичних і юридичних норм, під контролем лікаря-керівника в умовах закладу охорони здоров'я (біполярний афективний розлад, гострий психоз в т.ч. алкогольний делірій, епілепсія, невротичні розлади, розлади особистості, шизофренія), порушення вегетативної нервової системи, порушення мозкового кровообігу, есенціальна та вторинна артеріальна гіпертензія, ішемічна хвороба серця, атеросклероз, варикозне розширення вен нижніх кінцівок, порушення серцевого ритму, виразкова хвороба, гастроезофагеальна рефлюксна хвороба, езофагіти, гастрити, дуоденіти, алергодерматози (дерматити, екзема), псоріаз, ревматоїдний артрит, тиреотоксикоз, цукровий діабет, непліддя.
ПРН 7	Призначати та аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, функціональні та/або інструментальні: загальний аналіз крові, загальний аналіз сечі, загальний аналіз калу, загальний аналіз спинномозкової рідини, аналіз сечі за Зимницьким, аналіз сечі за Нечипоренком, серологічні реакції при інфекційних хворобах, експрес-тести на вірусні захворювання), пацієнтів із захворюваннями органів і систем організму для проведення диференційної діагностики захворювань (біполярний афективний розлад, гострий психоз в т.ч. алкогольний делірій, епілепсія, невротичні розлади, розлади особистості, шизофренія), порушення вегетативної нервової системи,

	порушення мозкового кровообігу, есенціальна та вторинна артеріальна гіпертензія, ішемічна хвороба серця, атеросклероз, варикозне розширення вен нижніх кінцівок, порушення серцевого ритму, виразкова хвороба, гастроезофагеальна рефлюксна хвороба, езофагіти, гастрити, дуоденіти, алергодерматози (дерматити, екзема), псоріаз, ревматоїдний артрит, тиреотоксикоз, цукровий діабет, непліддя.
ПРН 9	Визначати характер та принципи лікування хворих (консервативне, оперативне) із захворюваннями (біполярний афективний розлад, гострий психоз в т.ч. алкогольний делірій, епілепсія, невротичні розлади, розлади особистості, шизофренія), порушення вегетативної нервової системи, порушення мозкового кровообігу, есенціальна та вторинна артеріальна гіпертензія, ішемічна хвороба серця, атеросклероз, варикозне розширення вен нижніх кінцівок, порушення серцевого ритму, виразкова хвороба, гастроезофагеальна рефлюксна хвороба, езофагіти, гастрити, дуоденіти, алергодерматози (дерматити, екзема), псоріаз, ревматоїдний артрит, тиреотоксикоз, цукровий діабет, непліддя, враховуючи вік пацієнта, в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами та на етапах медичної евакуації, в т.ч. в польових умовах, на підставі попереднього клінічного діагнозу, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами, у разі необхідності розширення стандартної схеми вміти обґрунтувати персоніфіковані рекомендації під контролем лікаря-керівника в умовах лікувальної установи.

В результаті вивчення дисципліни «МЕДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ ТА МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я» здобувач повинен:

8.1. Знати: Предмет і задачі медичної психології. Роль медичного психолога у діагностичному, лікувальному і реабілітаційному процесах. Методи психологічного дослідження: схпостереження, самоспостереження, спрямована психологічна бесіда. Визначення психічного здоров'я та рівнів психологічної адаптації людини. Критерії здоров'я ВООЗ. Психологія пізнавальних психічних процесів. Критерії непорушеної свідомості. Стани свідомості у хворого: при стомленості, сонливості, афективно-звужений стан. Особливі стани свідомості. Психологія індивідуальних відмінностей. Поняття про темперамент, його роль у психічній діяльності та поведінці. Основні властивості темпераменту. Фізіологічні основи темпераменту. Теорії темпераменту. Типи темпераментів, їх психологічна характеристика та діагностика. Врахування особливостей темпераменту пацієнта в професійній діяльності лікаря. Поняття про характер, його зв'язок із темпераментом. Фізіологічні основи характеру. Структура характеру. Класифікація рис характеру. Типове та індивідуальне в характері. Визначення акцентуації особистості. Типологія акцентуацій, класифікації акцентуацій особистості за К.Леонгардом, А. Є. Личко. Тактика поведінки лікаря з пацієнтами, які мають акцентуовані риси особистості. Особливості психології хворих дітей та людей похилого віку. Внутрішня картина хвороби - суб'єктивне сприймання захворювання пацієнтом. Основні сфери внутрішньої картини хвороби: сенсорна, емоційна, волюва, раціонально - інформативна. Роль особливостей клінічних проявів захворювання, важкості перебігу та генезу. Преморбідні особливості особистості (вік, темперамент, акцентуація характеру, ступінь чутливості до стресу). Типи хворих. Класифікація основних типів відношення до хвороби (гармонійний, анозогностичний, іпохондричний, депресивний, зневажливий, нозофобний, нозофільний, утилітарний та ін.). Особливості поведінки хворих з такими типами реагування на хворобу. Діагностика основних типів відношення до хвороби. Додаткові психодіагностичні методики, трактовка результатів дослідження. Вплив відношення до хвороби на подальший перебіг захворювання та прогноз. Агравация, симуляція, дисимуляція, госпіталізм. Психологія медичних працівників. Основні мотиви вибору професії медичного працівника. Основні вимоги до особистості медичних працівників. Визначення понять «лікарський обов'язок» і «лікарська таємниця». Лікарські помилки: причини і види. Психологічні типи лікарів. Професіограма лікаря загальної практики (знання і уміння, професійні практичні навички) та вимоги до особистості. Поняття про професійну деформацію. Особливості професій, при яких розвивається професійна деформація. Ознаки професійної деформації, «синдром емоційного вигорання», шляхи його попередження. Дотримання правил деонтології і субординації. Дотримання морально-етичних вимог. Здатність до емпатії та стиль спілкування. Емоційне задоволення від контактів між членами колективу. Види спілкування в медичному середовищі: міжособисте, індивідуально-групове, колективно-індивідуальне, групове. Особливості спілкування між лікарями, лікар-медична сестра. Психологія лікувально-діагностичного процесу. Психологічні особливості етапів діагностичного процесу. Медична деонтологія. Інформування хворого про діагноз. Взаємодія та спілкування лікаря з хворими та їх родичами. Патерналізм, його роль в діагностичному процесі. Значення психологічної установки хворого. Конфлікти в медичному середовищі, їх різновиди. Способи вирішення та попередження конфліктів. Реакція особистості на хворобу. Нозогенії. Емоційний стрес як фактор етіопатогенезу психосоматичних розладів. Психосоматичні взаємозв'язки. Вплив психологічних факторів на перебіг соматичних розладів. Порушення адаптації, дістрес.

Психосоматичні розлади. Психосоматичний підхід в медичній психології та медицині. Психосоматичний підхід як принцип лікувальної діяльності. Біопсихосоціальна концепція хвороби. Теорії психосоматичних взаємовідношень. Механізми психологічного захисту особистості. Поняття адаптації та дезадаптації. Класифікація психосоматичних розладів. Непатологічні психосоматичні реакції: моторні, вісцеральні, сенсорні та ін. "Великі" психосоматичні захворювання. Принципи профілактики психосоматичних розладів. Масковані депресії. Визначення, розповсюдженість, гендерні особливості, клініка і діагностика, клінічні варіанти. Принципи надання допомоги хворим на масковані депресії. Психологічні особливості хворих з соматичними захворюваннями. Психологічні зміни при захворюваннях серцево-судинної системи, бронхів та легень, травного тракту, нирок, при інфекційних захворюваннях, туберкульозі, СНІДу, ендокринних, нервових захворюваннях.

Психологічні зміни у хворих жінок в гінекологічному стаціонарі. Психологічні особливості жінок у період вагітності та пологів. Психологічні особливості хворих в хірургічному стаціонарі в до- і післяопераційному періоді. Психологічні особливості хворих в стоматології, офтальмології, отоларингології, ортопедії і травматології, в онкології. Вплив на психіку людини вроджених та набутих фізичних дефектів. Психологічні особливості хворих з психічними розладами. Психологічні зміни при психічних захворюваннях. Особливості спілкування лікаря загальної практики з хворими на психічні розлади. Особливості взаємодії з родичами хворих на психічні захворювання. Психологія хворих на несприятливі розлади, гострі психотичні розлади, шизофренію, епілепсію, деменцію. Психологічні аспекти девіантної поведінки. Психологічні аспекти залежності від психоактивних речовин, надмірної захопленості (гемблінг, Інтернет - залежність), залежності харчової поведінки. Психологічні особливості залежної особи в лікувальному процесі. Сімейні та соціальні відношення залежної особи, співзалежність. Психологічні аспекти суїцидальної поведінки, вмираючого пацієнта та евтаназії. Суїцидальна поведінка, профілактика і раннє розпізнавання суїцидальних тенденцій. Суїцид, мотиви і цілі. Різновиди суїцидальної поведінки: «протест», «уникнення», «заклик», «самопокарання», «відмова». Своєчасне виявлення суїцидальних думок та намірів. Роль соціальних служб, служба довіри. Особливості суїцидальної поведінки у хворих в онкології, на СНІД, при вроджених та набутих фізичних дефектах. Психологічні особливості суїцидальної поведінки при залежностях. Психологічні аспекти умирання та смерті. Евтаназія: за і проти. Основи психогігієни. Основи психопрофілактики.

Визначення понять «психогігієна», «психопрофілактика», первинна та вторинна психопрофілактика. Основні розділи психогігієни: вікова психогігієна, психогігієна праці і побуту, сім'ї і сексуального життя. Шляхи збереження і зміцнення психічного здоров'я. Принципи психопрофілактики праці, побуту, сім'ї і сексуальних відносин. Роль лікаря загальної практики в профілактиці нозопсихологічних проявів. Психологічне консультування. Реабілітація. Основи психотерапії. Психологічне консультування, його принципи. Психокорекція. Психологічна допомога у кризових періодах та психологічні особливості надання медичної допомоги у надзвичайних ситуаціях. Реабілітація соціальна та професійна, її основні розділи. Психологічна та соціальна реабілітація осіб, які стали інвалідами під час проходження військової служби, та інших осіб, які постраждали під час виконання обов'язків військової служби (службових обов'язків) в Україні. Адаптація та компенсація. Психотерапія як галузь медичної психології та медицини. Основні сучасні методи психотерапії. Принципи психотерапії. Непряма психотерапія, плацебо. Методи та техніки проведення раціонального переконання, сугестії у стані бадьорості (навіювання), ауторелаксації. Показання та протипоказання для проведення гіпносугестії, індивідуальної та групової раціональної психотерапії, методів психоаналітичної та психодинамічної психотерапії, аутопсихотерапії (аутотренінг та медитативні техніки), гештальт - терапії, нейро-лінгвістичного програмування, арт-терапії. Психотерапія в роботі лікаря загальної практики. Психотерапевтична корекція відношення до хвороби.

8.2. Уміти:

- Самостійно проводити спрямовану психологічну бесіду з хворими, складати психологічний анамнез хвороби та життя, оцінювати психологічний стан хворого з формулюванням висновку експериментально-психологічного обстеження.
- Виявляти акцентуації характеру, а також проводити диференційовану психокорекцію виявлених особливостей особистості.
- Визначити типу внутрішньої картини хвороби і типи реагування пацієнта на захворювання.
- Формувати адекватне відношення до захворювання у пацієнта і підтримування його на всьому протязі лікувально-діагностичного процесу.
- Диференціювати психологічних особливостей хворих при різних соматичних захворюваннях, визначення необхідності психологічної корекції з урахуванням індивідуальних особливостей пацієнта.
- Надавати психогігієнічних порад пацієнту соматичного профілю та порад по збереженню психічного і ментального здоров'я.
- Виробляти тактику спілкування з хворими та їх родичами з урахуванням принципів лікарської етики і деонтології.
- Оцінювати і проводити корекцію взаємовідносин хворого з медичним персоналом.
- Проводити аналіз професійно важливих якостей лікаря.
- Впроваджувати заходи первинної психопрофілактики синдрому емоційного вигорання в медичному середовищі і збереження ментального здоров'я лікарів.
- Вміти застосовувати основні діагностичні алгоритми станів залежності (хімічна, Інтернет, гемблінг) й співзалежності та вміти їх застосовувати у практичній діяльності для профілактики та корекції.
- Вміти застосовувати основні шляхи психопрофілактики суїцидальної поведінки та вміти своєчасно виявляти суїцидальні тенденції.
- Володіти основами саморегуляції: програми ВООЗ «Управління проблемами +», «Самодопомога+».
- Використовувати інструменти mhGAP: для ведення психічних, неврологічних розладів і розладів, пов'язаних зі вживанням психоактивних речовин, у неспеціалізованих закладах охорони здоров'я.
- Використовувати засоби психогігієни, психопрофілактики та основні методи психотерапії у медичній практиці.

8.3. Демонструвати:

- Володіння принципами медичної деонтології, запобігати виникненню ятрогеній і корегувати наслідки ятрогенних впливів.
- Вміння спілкуватися з колегами, хворими та їх родичами з урахуванням їх психологічних особливостей, сприяти створенню здорового психологічного клімату у медичному середовищі.
- Вміння оцінити результати експериментально-психологічного дослідження окремих психічних процесів, особистості хворого.
- Вміння аналізувати психологічні особливості хворих з різними видами патології.
- Психологічну підтримку, забезпечувати психологічну реабілітацію та проводити соціальну роботу з особами, які стали інвалідами під час проходження військової служби та іншим особам, які постраждали під час виконання обов'язків військовослужбовців.
- Знання методик збереження ментального здоров'я та підвищення резиліентності (стійкості).
- Вміння забезпечити догляд та психологічну підтримку невиліковно хворого та його близьких.

Володіння загальними методами психологічного дослідження особистості:

- а) вміти проводити різні види спостереження;
- б) вміти побудувати клінічну бесіду;
- в) вміти скласти тести-опитувальники.

- Здатність визначити індивідуальну функціональну структуру властивостей особистості.
- Написання протоколу дослідження форм свідомості та особистості із відповідними висновками.
- Навички володіння методами психологічного контакту з хворим.
- Вміння виявити страждання хворого та оцінити його відношення до них.
- Володіння якостями, які притаманні лікарю і неухильно дотримуватись їх у повсякденному житті.
- Вміння провести з хворим психотерапевтичну розмову, дати рекомендації по дотриманню здорового способу життя.
- Дотримання деонтологічних принципів у спілкуванні з хворим.

9. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни «Медична психологія та ментальне здоров'я» відводиться 90 годин – 3 кредити ЄКТС, 34 години з яких складає аудиторна підготовка (у вигляді лекцій – 10 годин та практичних занять – 24 години) і 56 годин – самостійна робота здобувача.

Програма дисципліни «Медична психологія та ментальне здоров'я» структурована на 1 модуль, до складу якого входять 2 блоки змістових модулів.

Модуль 1. МЕДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ ТА МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я

Змістовий модуль I. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ МЕДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я

9.1. Конкретні цілі ввчення змістового модулю 1:

1. Класифікувати та дати визначення історичних етапів розвитку медичної психології у світі та в Україні.
2. Аналізувати зміст та структуру поняття медична психологія, її основні завдання, принципи та методи проведення психологічного дослідження та інтерпретації його результатів, принципи підтримки, збереження і підвищення стійкості ментального здоров'я.
3. Трактувати основні завдання медичної психології.
4. Пояснювати:
 - поняття ментального та психічного здоров'я;
 - зміст всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?»;
 - зміст програм управління проблемами + (Problem Management Plus, PM+) та самодопомога+ (Self-Help Plus, SH+);
 - зміст програми дій ВООЗ із подолання прогалин у сфері охорони психічного здоров'я (MhGAP).
 - непсихотичні та психотичні психічні розлади;
5. Аналізувати визначення понять «психічне здоров'я та «ментальне здоров'я».
6. Пояснювати місце медичної психології серед медичних дисциплін.
7. Визначати тактику поведінки у спілкуванні з людьми, які мають акцентуовані риси характеру.
8. Аналізувати рівень інтелектуального розвитку хворого.
9. Дослідити та пояснити:
 - ✓ структуру особистості;
 - ✓ вплив хвороби на пізнавальні процеси людини;

- ✓ вплив емоцій на здоров'я людини;
 - ✓ вплив хвороби на свідомість та самосвідомість людини;
 - ✓ тип відношення хворого до його хвороби.
10. Визначати та аналізувати індивідуальні психологічні відмінності хворих та їх ментального здоров'я.

Змістовий модуль 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ МЕДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я

Конкретні цілі вивчення змістового модулю 2:

1. Інтерпретувати професійні якості медичних працівників, методи попередження і вирішення конфліктів.
2. Аналізувати психологічні основи взаємовідношень у медичному колективі.
3. Трактувати умови створення здорового психологічного клімату у медичному середовищі.
4. Інтерпретувати методи попередження і вирішення конфліктів.
5. Визначати індивідуальні психологічні відмінності медичних працівників та їх ментального здоров'я.
6. Аналізувати психологічні особливості хворих з різними видами патології.
7. Інтерпретувати вплив на перебіг і лікування основного захворювання психологічних змін. Пояснювати особливості суїцидальної поведінки хворих з різними захворюваннями.
8. Визначити поняття «психосоматика», «психосоматичний».
9. Пояснювати механізми впливу гострого емоційного стресу на стан психічного здоров'я.
10. Пояснювати особливості психосоматичних розладів.
11. Аналізувати умови праці та побуту, особливості сімейних і шлюбних взаємин та робити висновки про наявність факторів, які негативно впливають на психічне здоров'я.
12. Робити висновки про шляхи первинної або вторинної психопрофілактики, реабілітації для хворих з різними захворюваннями.
13. Надавати соціально-психологічну підтримку особам, хворим на ВІЛ.
14. Пояснювати особливості методів психотерапії, показання та протипоказання до їх використання.
15. Робити висновок про напрямок корекції патологічного відношення хворого до хвороби.
16. Надавати допомогу з урахуванням основ психогігієни, психопрофілактики, саморегуляції, психологічного консультування та реабілітації.
17. Проводити консультування в контексті невиліковного захворювання, близької смерті.
18. Визначати поняття консультування, навички консультування, дотримуватись етичних принципів.
19. Засвоїти принципи комунікації з хворими згідно протоколів mhGAP, які передбачають надання допомоги при депресивних розладах, суїцидах, психозах, зловживанні алкоголем і наркотиками.
20. Здійснювати догляд та психологічну підтримку невиліковно хворого та його близьких.
21. Надавати психологічну підтримку, забезпечувати психологічну реабілітацію та проводити соціальну роботу з особами, які стали інвалідами під час проходження військової служби та іншим особам, які постраждали під час виконання обов'язків військовослужбовців.
22. Засвоїти методики збереження ментального здоров'я та підвищення резиліентності (стійкості).

8.2. Тематична структура модуля (змістових модулів)

Модуль 1. МЕДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ ТА МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я

Змістовий модуль I. ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ МЕДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я

Тема 1. Предмет, завдання та методи дослідження психологічного стану людини.

Поняття про психічне та ментальне здоров'я.

Предмет і задачі медичної психології. Медична психологія як одночасно і психологічна і медична наука. Теоретичні і методологічні основи медичної психології. Роль медичної психології у формуванні сучасних уявлень про єдність соматичного і психічного. Роль медичного психолога у діагностичному, лікувальному і реабілітаційному процесах.

Методи психологічного дослідження: спостереження, самоспостереження, спрямована психологічна бесіда. Експериментально-психологічні методи, їх роль у психологічній діагностиці хворих. Принципи побудови комплексного психологічного дослідження з урахуванням віку та культуральних особливостей пацієнтів.

Визначення психічного здоров'я та рівнів психологічної адаптації людини. Критерії здоров'я ВООЗ. Поняття психічного здоров'я та ментального здоров'я.

Тема 2. Психологія пізнавальних психічних процесів та ментальне здоров'я.

Поняття про увагу як особливу форму психічної активності. Фізіологічна основа уваги. Класифікація видів уваги. Характеристика основних властивостей уваги. Індивідуальні відмінності уваги. Неуважність та її причини. Значення уваги в професійній діяльності лікаря.

Загальна характеристика пізнавальних процесів. Поняття про відчуття. Фізіологічна основа відчуттів. Основні властивості відчуттів. Чутливість аналізаторів, пороги чутливості. Класифікація і різновиди відчуттів. Больові відчуття. Індивідуальні відмінності відчуттів, їх діагностика.

Поняття про сприймання. Фізіологічна основа сприймання. Характеристика основних властивостей сприймання. Види сприймання. Поняття про ілюзії та галюцинації. Індивідуальні відмінності сприймання, їх діагностика. Відчуття та сприймання в професійній діяльності лікаря.

Поняття про пам'ять. Психологічні теорії пам'яті. Класифікація видів пам'яті та їх взаємозв'язок. Характеристика основних процесів пам'яті. Запам'ятовування та його різновиди. Умови ефективного запам'ятовування. Збереження, умови збереження інформації. Відтворення та його різновиди. Забування та його причини. Індивідуальні відмінності пам'яті, їх діагностика та розвиток. Пам'ять в професійній діяльності лікаря.

Поняття мислення та розуміння його специфіки у порівнянні з безпосереднім чуттєвим відображенням. Соціальна природа мислення. Основні теорії мислення. Психологічна характеристика мислення як процесу вирішення задач. Поняття проблемної ситуації. Розумові операції як основні механізми мислення. Логічні форми мислення. Класифікація видів мислення. Індивідуальні відмінності мислення, їх діагностика та розвиток. Прояв інтелектуальних здібностей у професійній діяльності лікаря.

Поняття про уяву та її своєрідність як пізнавального процесу. Фізіологічна основа уяви. Класифікація видів уяви, їх характеристика. Мрія як особливий вид уяви. Прийоми створення образів уяви. Уява і особистість. Уява в професійній діяльності лікаря.

Тема 3. Психологія емоційно-вольової сфери та ментальне здоров'я.

Поняття про емоції та почуття. Психологічні теорії емоцій. Фізіологічні основи емоцій та почуттів. Вираження емоцій та почуттів. Форми переживання емоцій та почуттів. Види емоцій. Види почуттів. Вищі почуття. Основні параметри емоційного процесу. Емоції і здоров'я людини. Врахування емоційного стану пацієнта в процесі лікування. Роль емоційних станів у регуляції поведінки та діяльності людини. Діагностика емоційної сфери особистості.

Поняття про волю. Фізіологічна основа волі. Психологічні теорії волі. Поняття про довільну та мимовільну дію. Проста та складна вольова дія, їх аналіз. Поняття про вольове зусилля та силу волі. Безвілля та його причини. Основні вольові якості особистості, їх формування. Вольові якості лікаря та їх значення в професійній діяльності.

Тема 4. Стан психічних функцій і хвороба.

Клініко - психологічні аспекти пізнавальної діяльності. Вплив хвороби на пізнавальні процеси людини: особливості відчуттів та сприймання у соматично хворих, зміни уваги. Вплив особливостей інтелекту хворого на лікувальний процес: інфантилізм, олігофренія, деменція. Вплив порушень мови на лікувальний процес: дизартрія, заїкуватість, мутизм. Клініко-психологічні аспекти емоційно-вольової сфери. Вплив хвороби на емоційно-вольову сферу людини. Проблема невідреагованих емоцій та ауторелаксація. Хворобливі зміни емоцій:

тривога, депресія, емоційна лабільність. Вольові якості особистості: витримка, рішучість, наполегливість, ініціативність, організованість та їх роль у лікувальному процесі. Зміни волі, потягів та поведінки під час хвороби (гіпобулія, абулія, астенія).

Свідомість, самосвідомість, їх рівні. Теорія безсвідомого. Психодинамічний підхід у медицині. Критерії непорушеної свідомості. Стани свідомості у хворого: при стомленості, сонливості, афективно-звужений стан. Особливі стани свідомості.

Тема 5. Психологія індивідуальних відмінностей та ментальне здоров'я.

Поняття про темперамент, його роль у психічній діяльності та поведінці. Основні властивості темпераменту. Фізіологічні основи темпераменту. Теорії темпераменту. Типи темпераментів, їх психологічна характеристика та діагностика. Врахування особливостей темпераменту пацієнта в професійній діяльності лікаря.

Поняття про характер, його зв'язок із темпераментом. Фізіологічні основи характеру. Структура характеру. Класифікація рис характеру. Типове та індивідуальне в характері.

Визначення акцентуації особистості. Типологія акцентуацій, класифікації акцентуацій особистості за К.Леонгардом, А. Є. Личко. Тактика поведінки лікаря з пацієнтами, які мають акцентуйовані риси особистості.

Особливості психології хворих дітей та людей похилого віку.

Внутрішня картина хвороби - суб'єктивне сприймання захворювання пацієнтом. Основні сфери внутрішньої картини хвороби: сенсорна, емоційна, вольова, раціонально - інформативна. Роль особливостей клінічних проявів захворювання, важкості перебігу та генезу. Обставини життя хворого, при яких перебігає хвороба. Преморбідні особливості особистості (вік, темперамент, акцентуація характеру, ступінь чутливості до стресу). Типи хворих. Класифікація основних типів відношення до хвороби (гармонійний, анозогнозичний, іпохондричний, депресивний, зневажливий, нозофобний, нозофільний, утилітарний та ін.). Особливості поведінки хворих з такими типами реагування на хворобу. Діагностика основних типів відношення до хвороби. Додаткові психодіагностичні методики, трактовка результатів дослідження.

Вплив відношення до хвороби на подальший перебіг захворювання та прогноз. Агравация, симуляція, дисимуляція, госпіталізм.

Змістовий модуль 2. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ МЕДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я

Тема 6. Психологія медичних працівників та їх ментальне здоров'я.

Основні мотиви вибору професії медичного працівника. Основні вимоги до особистості медичних працівників. Значення професійної орієнтації у виборі професії медика.

Важливі професійні якості лікаря. Визначення понять «лікарський обов'язок» і «лікарська таємниця». Лікарські помилки: причини і види. Психологічні типи лікарів. Професіограма лікаря загальної практики (знання і уміння, професійні практичні навички) та вимоги до особистості.

Ментальне здоров'я медичних працівників.

Поняття про професійну деформацію. Особливості професій, при яких розвивається професійна деформація. Ознаки професійної деформації, «синдром емоційного вигорання», шляхи його попередження. Створення умов для самоактуалізації особистості.

Основи спілкування з колегами, умови створення здорового психологічного клімату у медичному середовищі. Дотримання правил деонтології і субординації. Дотримання морально-етичних вимог. Здатність до емпатії та стиль спілкування. Емоційне задоволення від контактів між членами колективу. Види спілкування в медичному середовищі: міжособисте, індивідуально-групове, колективно-індивідуальне, групове. Особливості спілкування між лікарями, лікар-медична сестра.

Тема 7. Психологія лікувально-діагностичного процесу. Принципи комунікації згідно mhGAP.

Психологічні основи спілкування у лікувальному процесі. Комунікативна компетентність, її роль в ефективній і безконфліктній взаємодії. Функції спілкування: інформаційно-комунікативна, комунікативна, афективно-комунікативна.

Роль психологічних особливостей лікаря і медичної сестри, «ідеальний лікар» та «ідеальна медична сестра».

Психологічні особливості етапів діагностичного процесу. Медична деонтологія. Інформування хворого про діагноз. Взаємодія та спілкування лікаря з хворими та їх родичами. Патерналізм, його роль в діагностичному процесі. Значення психологічної установки хворого.

Конфлікти в медичному середовищі, їх різновиди. Схема розвитку конфлікту. Конфлікти в діяльності лікаря. Особливості конфліктів між особами, що діють в лікувально-діагностичному процесі. Способи вирішення та попередження конфліктів.

Тема 8. Реакція особистості на хворобу. Нозогенії та ментальне здоров'я.

Вплив хвороби на емоційний стан. Нозогенії та ментальне здоров'я. Принципи психотерапевтичної корекції відношення до хвороби, тактика лікаря стосовно хворих з патологічними типами реагування на хворобу.

Тема 9. Психічний стрес. Протоколи mhGAP надання допомоги при гострому стресі, переживанні горя, депресивному розладі, посттравматичному стресовому розладі (ПТСР), психозі, зловживанні алкоголем і наркотиками.

Емоційний стрес як фактор етіопатогенезу психосоматичних розладів. Психосоматичні взаємозв'язки. Вплив психологічних факторів на перебіг соматичних розладів. Порушення адаптації, дистрес. Надання допомоги.

Протоколи mhGAP надання допомоги при гострому стресі, переживанні горя, депресивному розладі, посттравматичному стресовому розладі (ПТСР), психозі, зловживанні алкоголем і наркотиками.

Тема 10. Психосоматичні розлади.

Психосоматичний підхід в медичній психології та медицині. Психосоматичний підхід як принцип лікувальної діяльності. Біопсихосоціальна концепція хвороби.

Теорії психосоматичних взаємовідношень: психоаналітична, нейрогуморальна, фізіологічна, кортико - вісцеральна. Механізми психологічного захисту особистості. Поняття адаптації та дезадаптації. Класифікація психосоматичних розладів. Непатологічні психосоматичні реакції: моторні, вісцеральні, сенсорні та ін. "Великі" психосоматичні захворювання. Принципи профілактики психосоматичних розладів.

Тема 11. Масковані депресії. Протоколи mhGAP надання допомоги при депресивних розладах і при суїцидах.

Визначення, розповсюдженість, гендерні особливості, клініка і діагностика, клінічні варіанти. Принципи надання допомоги хворим на масковані депресії.

Протоколи mhGAP надання допомоги при депресивних розладах і при суїцидах.

Тема 12. Психологічні особливості хворих з соматичними захворюваннями. Протоколи mhGAP надання допомоги при депресивних розладах та суїцидах.

Психологічні зміни при захворюваннях серцево-судинної системи, бронхів та легень, травного тракту, нирок, при інфекційних захворюваннях, туберкульозі, СНІДу, ендокринних, нервових захворюваннях.

Психологічні зміни у хворих жінок в гінекологічному стаціонарі. Психологічні особливості жінок у період вагітності та пологів.

Психологічні особливості хворих в хірургічному стаціонарі в до - і післяопераційному періоді. Психологічні особливості хворих в стоматології, офтальмології, отоларингології, ортопедії і травматології, в онкології. Вплив на психіку людини вроджених та набутих фізичних дефектів.

Протоколи mhGAP надання допомоги при депресивних розладах хворим із соматичною патологією, вагітним, породіллям, хворим хірургічного профілю.

Тема 13. Психологічні особливості хворих з психічними розладами. Протоколи mhGAP надання допомоги при епілепсії, психозах, депресивних розладах, при ПТСР та при інтелектуальних порушеннях.

Психологічні зміни при психічних захворюваннях. Особливості спілкування лікаря загальної практики з хворими на психічні розлади. Особливості взаємодії з родичами хворих на психічні захворювання. Психологія хворих на непсихотичні розлади, гострі психотичні розлади, шизофренію, епілепсію, деменцію.

Протоколи mhGAP надання допомоги при епілепсії, психозах, депресивних розладах, при ПТСР та при інтелектуальних порушеннях.

Тема 14. Психологічні аспекти девіантної поведінки. Протоколи mhGAP надання допомоги при інтелектуальних порушеннях, зловживаннях алкоголю та наркотиків.

Психологічні аспекти залежності від психоактивних речовин, надцінні захоплення (гемблінг, Інтернет - залежність), залежності харчової поведінки. Психологічні особливості залежної особи в лікувальному процесі. Сімейні та соціальні відношення залежної особи, співзалежність.

Протоколи mhGAP надання допомоги при інтелектуальних порушеннях, зловживаннях алкоголю та наркотиків.

Тема 15. Психологічні аспекти суїцидальної поведінки, вмираючого пацієнта та евтаназії. Протоколи mhGAP надання допомоги при суїцидах, депресивних розладах, зловживаннях алкоголю та наркотиків.

Суїцидальна поведінка, профілактика і раннє розпізнавання суїцидальних тенденцій. Суїцид, мотиви і цілі. Різновиди суїцидальної поведінки: «протест», «уникнення», «заклик», «самопокарання», «відмова». Своєчасне виявлення суїцидальних думок та намірів. Роль соціальних служб, служба довіри.

Особливості суїцидальної поведінки у хворих в онкології, на СНІД, при вроджених та набутих фізичних дефектах. Психологічні особливості суїцидальної поведінки при залежностях.

Протоколи mhGAP надання допомоги при суїцидах, депресивних розладах, зловживаннях алкоголю та наркотиків.

Психологічні аспекти умирання та смерті. Евтаназія: за і проти.

Тема 16. Основи психогігієни. Основи психопрофілактики. Основи саморегуляції: програми ВООЗ «Управління проблемами +», «Самодопомога+».

Основи саморегуляції: програми ВООЗ «Управління проблемами +», «Самодопомога+».

Визначення понять «психогігієна», «психопрофілактика», первинна та вторинна психопрофілактика. Основні розділи психогігієни: вікова психогігієна, психогігієна праці і побуту, сім'ї і сексуального життя. Шляхи збереження і зміцнення психічного і ментального здоров'я. Принципи психопрофілактики праці, побуту, сім'ї і сексуальних відносин. Роль лікаря загальної практики в профілактиці нозопсихологічних проявів.

Тема 17. Інструменти mhGAP: для ведення психічних, неврологічних розладів і розладів, пов'язаних зі вживанням психоактивних речовин, у неспеціалізованих закладах охорони здоров'я.

Інструменти mhGAP: для ведення психічних, неврологічних розладів і розладів, пов'язаних зі вживанням психоактивних речовин, у неспеціалізованих закладах охорони здоров'я.

Тема 18. Збереження ментального здоров'я. Психологічне консультування. Реабілітація. Основи психотерапії. Залік.

Збереження ментального здоров'я. Методики збереження ментального здоров'я, підвищення індивідуальної та колективної стійкості.

Психологічне консультування, його принципи. Психокорекція. Психологічна допомога у кризових періодах та психологічні особливості надання медичної допомоги у надзвичайних ситуаціях.

Реабілітація соціальна та професійна, її основні розділи. Психологічна та соціальна реабілітація осіб, які стали інвалідами під час проходження військової служби, та інших осіб, які постраждали під час виконання обов'язків військової служби (службових обов'язків) в Україні. Відновлення ментального здоров'я. Адаптація та компенсація.

Психотерапія як галузь медичної психології та медицини. Основні сучасні методи психотерапії. Принципи психотерапії. Непряма психотерапія, плацебо.

Методи та техніки проведення раціонального переконання, сугестії у стані бадьорості (навіювання), ауторелаксації. Показання та протипоказання для проведення гіпносугестії, індивідуальної та групової раціональної психотерапії, методів психоаналітичної та психодинамічної психотерапії, аутопсихотерапії (аутотренінг та медитативні техніки), гештальт-терапії, нейролінгвістичного програмування, арт-терапії. Психотерапія в роботі лікаря загальної практики. Психотерапевтична корекція відношення до хвороби. **Залік.**

10. Структура навчальної дисципліни «Медична психологія та ментальне здоров'я»

Назви змістових модулів і тем		Кількість годин			
	усього	Аудиторні		Самос- тійна робота здобу- вача	Індиві- дуальна робота
		Лекції	Прак- тичні занят.		
Модуль 1. «Медична психологія та ментальне здоров'я»					
Змістовий модуль 1. Загальні питання медичної психології та ментального здоров'я					
Тема 1. Предмет, завдання та методи дослідження психологічного стану людини. Поняття про психічне та ментальне здоров'я.	6	2	2	2	-
Тема 2. Психологія пізнавальних психічних процесів та ментальне здоров'я.	4	-	-	4	-
Тема 3. Психологія емоційно-вольової сфери та ментальне здоров'я.	4	-	-	4	-
Тема 4. Стан психічних функцій і хвороба.	4	-	2	2	-
Тема 5. Психологія індивідуальних відмінностей та ментальне здоров'я.	8	-	2	6	-
Разом за змістовим модулем 1	26	2	6	18	-
Змістовий модуль 2. Практичні аспекти медичної психології та ментального здоров'я					
Тема 6. Психологія медичних працівників та їх ментальне здоров'я.	5	1	2	2	4
Тема 7. Психологія лікувально-діагностичного процесу та принципи комунікації та ведення хворих згідно mhGAP.	7	1	2	4	
Тема 8. Реакція особистості на хворобу. Нозогенії та ментальне здоров'я.	4	-	-	4	
Тема 9. Психічний стрес. Протоколи mhGAP надання допомоги при гострому стресі, переживанні горя, депресивному розладі, посттравматичному стресовому розладі (ПТСР), психозі, зловживанні алкоголем і наркотиками.	4	-	-	4	
Тема 10. Психосоматичні розлади.	6	2	2	2	
Тема 11. Масковані депресії. Протоколи mhGAP надання допомоги при депресивних розладах і при суїцидах.	2	-	-	2	
Тема 12. Психологічні особливості хворих з соматичними захворюваннями. Протоколи mhGAP надання допомоги при депресивних розладах і при суїцидах.	4	-	2	2	
Тема 13. Психологічні особливості хворих з психічними розладами. Протоколи mhGAP надання допомоги при епілепсії, психозах, депресивних розладах, при ПТСР, при інтелектуальних порушеннях.	2	-	-	2	
Тема 14. Психологічні аспекти девіантної поведінки. Протокол mhGAP надання допомоги при інтелектуальних порушеннях, зловживаннях алкоголю та наркотиків.	5	1	2	2	

Тема 15. Психологічні аспекти суїцидальної поведінки, вмираючого пацієнта та евтаназії. Протоколи mhGAP при суїцидах, депресивних розладах, зловживаннях алкоголю та наркотиків.	5	1	2	2	
Тема 16. Основи психогігієни. Основи психопрофілактики. Основи саморегуляції: програми ВООЗ «Управління проблемами +», «Самодопомога+».	5	1	2	2	
Тема 17. Інструменти mhGAP: для ведення психічних, неврологічних розладів і розладів, пов'язаних зі вживанням психоактивних речовин, у неспеціалізованих закладах охорони здоров'я.	4	-	2	2	
Тема 18. Збереження ментального здоров'я. Психологічне консультування. Реабілітація. Основи психотерапії. Залік.	7	1	2	4	
Разом за змістовим модулем 2	64	8	18	34	4
Індивідуальна робота здобувача					4
УСЬОГО ГОДИН	90	10	24	56	

11. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ

№з/п	ТЕМА	К-сть год.
	<i>Змістовий модуль 1. Загальні питання медичної психології та ментального здоров'я.</i>	
1.	Медична психологія: визначення, предмет і задачі. Розвиток медичної психології у світі і на Україні. Роль медичної психології у формуванні сучасних уявлень про єдність соматичного і психічного. Психосоматичні і соматопсихічні взаємодії: основні теоретичні концепції. Визначення понять: «психічне здоров'я» та «ментальне здоров'я». Критерії ВООЗ.	2
	<i>Змістовий модуль 2. Практичні аспекти медичної психології та збереження ментального здоров'я.</i>	
2.	Психологія медичних працівників та їх ментальне здоров'я. Психологія лікувально-діагностичного процесу та принципи комунікації та ведення хворих згідно mhGAP. Профілактика емоційного вигорання.	2
3.	Психосоматичні розлади.	2
4.	Психологічні аспекти девіантної поведінки. Протоколи mhGAP надання допомоги при інтелектуальних порушеннях, зловживаннях алкоголю та наркотиків.	2
5.	Збереження ментального здоров'я. Принципи психопрофілактики, психогігієни, реабілітації та психотерапії в роботі лікаря загальної практики. Реабілітація соціальна та професійна, адаптація та компенсація, її основні розділи. Психотерапія як галузь медичної психології та медицини. Основні сучасні методи психотерапії. Принципи психотерапії.	2
	Разом	10

12. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість год.
	<i>Змістовий модуль 1. Загальні питання медичної психології та ментального здоров'я</i>	6
1.	Предмет, завдання та методи дослідження психологічного стану людини. Поняття «психічне здоров'я» та «ментальне здоров'я».	2
2.	Стан психічних функцій і хвороба.	2
3.	Психологія індивідуальних відмінностей та ментальне здоров'я.	2
	<i>Змістовий модуль 2. Практичні аспекти медичної психології та збереження ментального здоров'я</i>	18
4.	Психологія медичних працівників та їх ментальне здоров'я.	2
5.	Психологія лікувально-діагностичного процесу. Принципи комунікації та ведення хворих згідно з mhGAP.	2
6.	Психосоматичні розлади.	2
7.	Психологічні особливості хворих з соматичними захворюваннями. Протоколи mhGAP надання допомоги при депресивних розладах і при суїцидах.	2
8.	Психологічні аспекти девіантної поведінки. Протоколи mhGAP надання допомоги при інтелектуальних порушеннях, зловживаннях алкоголю та наркотиків.	2
9.	Психологічні аспекти суїцидальної поведінки, вмираючого пацієнта та евтаназії. Протоколи mhGAP надання допомоги при депресивних розладах і	2

	при суїцидах.	
10.	Основи психогігієни. Основи психопрофілактики. Основи саморегуляції: програми ВООЗ «Управління проблемами +», «Самодопомога+».	2
11.	Інструменти mhGAP: для ведення психічних, неврологічних розладів і розладів, пов'язаних зі вживанням психоактивних речовин, у неспеціалізованих закладах охорони здоров'я. Протоколи mhGAP.	2
12.	Збереження ментального здоров'я. Психологічне консультування. Реабілітація. Основи психотерапії. Залік.	2
Разом		24

13. Самостійна робота

Основними видами самостійної роботи здобувачів освіти є:

- Передаудиторна підготовка до практичних занять.
- Самостійне опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять.
- Опанування навичками психологічного обстеження хворого.
- Аналіз та інтерпретація результатів психологічного обстеження хворого.
- Самостійна курація хворих.
- Виконання індивідуальної роботи.

13.1. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Вид контролю
1	Передаудиторна підготовка до практичних занять (теоретична підготовка та опрацювання тематичних тестів і клінічних ситуаційних задач) за планом практичних занять з навчальної дисципліни «Медична психологія та ментальне здоров'я». Систематизація отриманих знань та практичних навичок.	34	Поточний контроль на практичних заняттях
2	Самостійне опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять:		
	1. Психологія пізнавальних психічних процесів та ментальне здоров'я.	4	Поточний контроль на практичних заняттях
	2. Психологія емоційно-вольової сфери та ментальне здоров'я.	4	
	3. Реакція особистості на хворобу. Нозогенії та ментальне здоров'я.	4	
	4. Психічний стрес. Протоколи mhGAP надання допомоги при гострому стресі, переживанні горя, депресивному розладі, посттравматичному стресовому розладі (ПТСР), психозі, зловживанні алкоголем і наркотиками.	2	Поточний контроль на практичних заняттях
	5. Масковані депресії. Протоколи mhGAP надання допомоги при депресивних розладах і при суїцидах.	2	
	6. Психологічні особливості хворих з психічними розладами. Протоколи mhGAP надання допомоги при епілепсії, психозах, депресивних розладах, при ПТСР, при інтелектуальних порушеннях.	2	
3.	Індивідуальна робота: Підготовка таблиці або підготовка огляду наукової літератури з однієї з тем: 1. Розвиток медичної психології в Україні і світі,	4	Поточний контроль на практичних заняттях

	основні сучасні тенденції. 2. Алгоритм вибору методів психологічного дослідження. 3. Тактика поведінки лікаря з пацієнтами, що мають акцентуйовані риси особистості. 4. Особливості поведінки хворих з різними типами реагування на хворобу. 5. Принципи психотерапевтичної корекції відношення до хвороби. 6. Роль вольових якостей особистості у лікувальному процесі. 7. Психодинамічний підхід у медицині. 8. Вимоги до особистості медичних працівників, історичний аспект. 9. Лікарські помилки: шляхи уникнення та попередження. 10. «Синдром емоційного вигоряння» та шляхи його попередження. 11. Правила деонтології і субординації у медичному середовищі. 12. Особливості спілкування в медичному середовищі. 13. Психологічні особливості етапів діагностичного процесу. 14. Основні принципи спілкування лікаря з хворими та їх родичами. 15. Конфлікти в медичному середовищі, способи вирішення та попередження. 16. Психосоматичний підхід як принцип лікувальної діяльності (історичний аспект). 17. Теорії психосоматичних взаємовідношень. 18. Механізми психологічною захисту особистості, їх визначення та значимість. 19. Копінг-стратегії особистості, їх визначення та значимість. 20. Принципи профілактики психосоматичних розладів. 21. Особливості психології хворих дітей та людей похилого віку. 22. Синдром Мюнхгаузена: діагностика та попередження. 23. Вплив на психіку людини вроджених та набутих фізичних дефектів. 24. Залежності харчової поведінки. 25. Профілактика суїцидів 26. «Телефони довіри». 27. Евтаназія: сучасні перспективи. 28. Психогігієна праці медичного працівника. 29. Роль лікаря загальної практики в профілактиці нозопсихологічних проявів. 30. Психологічна та соціальна реабілітація осіб, які стали інвалідами під час проходження військової служби, та інших осіб, які постраждали під час виконання обов'язків військової служби (службових обов'язків) в Україні. 31. Основні сучасні методи психотерапії, їх використання (на прикладі 1-2 методів). 32. Психологічна допомога у кризових періодах. 33. Психологічні особливості надання медичної		
--	---	--	--

	допомоги у надзвичайних ситуаціях. 34. Методики підтримки ментального здоров'я та підвищення індивідуальної та колективної стійкості.		
	Разом	56	

14. ПЕРЕЛІК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

- Виступи на науковому студентському гуртку.
- Участь у наукових конференціях.
- Публікація доповідей у вигляді тез та статей у періодичній науковій пресі (журнали, збірники наукових праць).
- Виготовлення наочності згідно навчальних програм (таблиці, муляжі, наочні приладдя, графологічні схеми практичних занять).
- Виконання індивідуального завдання передбачає підготовку таблиці або написання реферату на основі опрацювання першоджерел на одну із запропонованих тем:
 1. Розвиток медичної психології в Україні і світі, основні сучасні тенденції.
 2. Алгоритм вибору методів психологічного дослідження.
 3. Тактика поведінки лікаря з пацієнтами, що мають акцентуовані риси особистості.
 4. Особливості поведінки хворих з різними типами реагування на хворобу.
 5. Принципи психотерапевтичної корекції відношення до хвороби.
 6. Роль вольових якостей особистості у лікувальному процесі.
 7. Психодинамічний підхід у медицині.
 8. Вимоги до особистості медичних працівників, історичний аспект.
 9. Лікарські помилки: шляхи уникнення та попередження.
 10. «Синдром емоційного вигорання» та шляхи його попередження.
 11. Правила деонтології і субординації у медичному середовищі.
 12. Особливості спілкування в медичному середовищі.
 13. Психологічні особливості етапів діагностичного процесу.
 14. Основні принципи спілкування лікаря з хворими та їх родичами.
 15. Конфлікти в медичному середовищі, способи вирішення та попередження.
 16. Психосоматичний підхід як принцип лікувальної діяльності (історичний аспект).
 17. Теорії психосоматичних взаємовідношень.
 18. Механізми психологічного захисту особистості, їх визначення та значимість.
 19. Копінг-стратегії особистості, їх визначення та значимість.
 20. Принципи профілактики психосоматичних розладів.
 21. Особливості психології хворих дітей та людей похилого віку.
 22. Синдром Мюнхгаузена: діагностика та попередження.
 23. Вплив на психіку людини вроджених та набутих фізичних дефектів.
 24. Залежності харчової поведінки.
 25. Профілактика суїцидів
 26. «Телефони довіри».
 27. Евтаназія: сучасні перспективи.
 28. Психогігієна праці медичного працівника.
 29. Роль лікаря загальної практики в профілактиці нозопсихологічних проявів.
 30. Психологічна та соціальна реабілітація осіб, які стали інвалідами під час проходження військової служби, та інших осіб, які постраждали під час виконання обов'язків військової служби (службових обов'язків) в Україні.
 31. Основні сучасні методи психотерапії, їх використання (на прикладі 1-2 методів).
 32. Психологічна допомога у кризових періодах.
 33. Психологічні особливості надання медичної допомоги у надзвичайних ситуаціях.
 34. Методики підтримки ментального здоров'я та підвищення індивідуальної та колективної стійкості.

Завдання для самостійної роботи. Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка та опрацювання тематичних тестів та клінічних ситуаційних задач. Самостійне опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять:

1. Психологія пізнавальних психічних процесів та ментальне здоров'я.
2. Психологія емоційно-вольової сфери та ментальне здоров'я.
3. Реакція особистості на хворобу. Нозогенії та ментальне здоров'я.
4. Психічний стрес. Протоколи mhGAP надання допомоги при гострому стресі, переживанні горя, депресивному розладі, посттравматичному стресовому розладі (ПТСР), психозі, зловживанні алкоголем і наркотиками.
5. Масковані депресії. Протоколи mhGAP надання допомоги при депресивних розладах і при суїцидах.

Передбачається вивчення додаткових питань для самостійного опрацювання, які не входять до плану аудиторних занять і забезпечують поглиблене вивчення здобувачами освіти тем в процесі підготовки до практичних занять:

1. Загальна характеристика пізнавальних психічних процесів.
2. Увага, види уваги, їх характеристика.
3. Властивості уваги.
4. Поняття про відчуття. Основні властивості відчуттів.
5. Чутливість аналізаторів, пороги чутливості.
6. Класифікація видів відчуттів. Больові відчуття.
7. Індивідуальні особливості відчуттів.
8. Поняття про сприймання. Відчуття та сприймання.
9. Характеристика основних властивостей сприймання.
10. Види сприймання.
11. Поняття про ілюзії та галюцинації.
12. Індивідуальні відмінності сприймання, їх діагностика.
13. Відчуття та сприймання в професійній діяльності лікаря.
14. Психологічні теорії пам'яті, мислення та емоцій.
15. Поняття про пам'ять. Характеристика основних процесів пам'яті.
16. Класифікація видів пам'яті та їх взаємозв'язок.
17. Сміслові і механічне запам'ятовування та їх місце і роль у засвоєнні знань.
18. Відтворення, його види і роль у процесах засвоєння та збереження знань.
19. Умови ефективного запам'ятовування, збереження і відтворення інформації.
20. Забування, його причини і способи боротьби з ним.
21. Асоціація, її види.
22. Індивідуальні відмінності пам'яті.
23. Пам'ять в професійній діяльності лікаря.
24. Мислення як вища форма пізнавальної діяльності людини. Розуміння його специфіки у порівнянні з безпосереднім чуттєвим відображенням.
25. Розумові операції як основні механізми мислення, їх характеристика.
26. Класифікація видів мислення.
27. Логічні форми мислення.
28. Індивідуальні відмінності мислення. Прояв інтелектуальних здібностей у професійній діяльності лікаря.
29. Зв'язок мислення та мовлення.
30. Інтелект: основні підходи до розуміння.
31. Поняття про уяву та її своєрідність як пізнавального процесу.
32. Класифікація видів уяви, їх характеристика. Мрія як особливий вид уяви.
33. Прийоми створення образів уяви.
34. Уява і особистість. Уява в професійній діяльності лікаря.
35. Загальна характеристика емоційно-вольової сфери. Поняття про емоції та почуття.
36. Вираження емоцій та почуттів. Форми переживання емоцій та почуттів.

37. Стрес. Стрес фізіологічний і психологічний.
38. Види емоцій. Види почуттів. Вищі почуття.
39. Основні параметри емоційного процесу.
40. Емоції і здоров'я людини. Роль емоційних станів у регуляції поведінки та діяльності людини.
41. Поняття про волю. Психологічні теорії волі.
42. Проста та складна вольова. Структура і механізми складної вольової дії.
43. Поняття про вольове зусилля та силу волі. Безвілля та його причини.
44. Основні вольові якості особистості, їх формування. Вольові якості лікаря та їх значення в професійній діяльності.
45. Поняття про темперамент, його роль у психічному розвитку людини та в діяльності лікаря.
46. Основні властивості темпераменту. Фізіологічні основи темпераменту.
47. Теорії темпераменту. Типи темпераментів, їх психологічна характеристика та діагностика.
48. Поняття про характер, його зв'язок із темпераментом. Фізіологічні основи характеру.
49. Структура характеру. Класифікація рис характеру.
50. Типове та індивідуальне в характері. Акцентуації характеру.
51. Формування характеру. Характер та індивідуальність людини. Характер і професійна діяльність лікаря.
52. Різновиди реакції особистості на хворобу.
53. Нозогенії.
54. Принципи класифікацій психосоматичних розладів
55. Основні теорії психосоматичних розладів.
56. Масковані депресії: клініка, діагностика, наслідки.
57. Психологічні зміни при захворюваннях серцево-судинної системи.
58. Психологічні зміни при захворюваннях бронхів та легень.
59. Зміни при захворюваннях травного тракту.
60. Психологічні особливості хворих при інфекційних захворюваннях, туберкульозі, СНІДу.
61. Психологічні особливості хворих при ендокринних, нервових та психічних захворюваннях.
62. Психологічні зміни у хворих жінок в гінекологічному стаціонарі.
63. Психологічні особливості жінок у період вагітності та родів.
64. Особливості психології хворих дітей та людей похилого віку.
65. Психологічні особливості хворих в хірургічному стаціонарі в до- і післяопераційному періоді, в ортопедії і травматології.
66. Психологічні особливості хворих в стоматології, офтальмології, отоларингології.
67. Психологічні особливості хворих з онкологічною патологією.
68. Вплив на психіку людини вроджених та набутих фізичних дефектів.
69. Девіантна поведінка. Аддиктивна поведінка.
70. Особливості суїцидальної поведінки у хворих на соматичну патологію та при хімічних аддикціях.
71. Психологічні аспекти умирання та смерті.
72. Поняття «психогігієна» та «психопрофілактика».
73. Психогігієна праці медичного працівника.
74. Принципи психопрофілактики праці, побуту, сім'ї і сексуальних відносин.
75. Роль лікаря загальної практики в профілактиці нозопсихологічних проявів.
76. Реабілітація соціальна та професійна, її основні розділи.
77. Психологічна та соціальна реабілітація осіб, які стали інвалідами під час проходження військової служби, та інших осіб, які постраждали під час виконання обов'язків військової служби (службових обов'язків) в Україні.
78. Показання та протипоказання для проведення окремих методів психотерапії.
79. Психологічне консультування. Психологічна корекція.
80. Психологічна допомога у кризових періодах.
81. Методики підтримки ментального здоров'я та підвищення індивідуальної та колективної стійкості.

15. ПЕРЕЛІК ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ З МОДУЛЯ 1. «МЕДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ ТА МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я»

1. Визначення, предмет і задачі медичної психології.
2. Методи психологічного дослідження.
3. Принципи побудови цілеспрямованої психологічної бесіди.
4. Визначення психічного здоров'я та рівнів психологічної адаптації людини.
5. Визначення ментального здоров'я.
6. Критерії здоров'я ВООЗ.
7. Вплив особливостей віку та хронічних захворювань на особистість людини.
8. Визначення та типологія акцентуації особистості, тактика поведінки. лікаря з пацієнтами. що мають акцентуовані риси особистості.
9. Визначення та класифікація основних типів відношення до хвороби, особливості поведінки хворих з такими типами реагування на хворобу.
10. Діагностика основних типів відношення до хвороби.
11. Принципи психотерапевтичної корекції відношення до хвороби.
12. Вплив хвороби на пізнавальні процеси людини.
13. Вплив особливостей інтелекту хворого на лікувальний процес.
14. Вплив хвороби на емоційно-вольову сферу людини.
15. Вплив хвороби на емоційний стан, нозогенії.
16. Роль вольових якостей особистості у лікувальному процесі.
17. Зміни волі, потягів та поведінки під час хвороби.
18. Свідомість, самосвідомість. їх рівні.
19. Психодинамічний підхід у медицині.
20. Критерії непорушеної свідомості. Стани свідомості у хворого.
21. Вимоги до особистості медичних працівників.
22. Поняття «лікарський обов'язок» і «лікарська таємниця».
23. Лікарські помилки: причини і види.
24. Психологічні типи лікарів.
25. Ментальне здоров'я медичних працівників, методи його збереження.
26. Професійна деформація, «синдром емоційного вигорання» та шляхи його попередження.
27. Правила деонтології і субординації у медичному середовищі.
28. Види та особливості спілкування в медичному середовищі.
29. Психологічні особливості етапів діагностичного процесу.
30. Принципи спілкування лікаря з хворими та їх родичами.
31. Конфлікти в медичному середовищі, їх різновиди, способи вирішення та попередження.
32. Психосоматичний підхід як принцип лікувальної діяльності.
33. Емоційний стрес як фактор етіопатогенезу психосоматичних розладів. Вплив психологічних факторів на перебіг соматичних розладів.
34. Теорії психосоматичних взаємовідношень.
35. Механізми психологічною захисту особистості.
36. Поняття адаптації та дезадаптації, дістрес.
37. Класифікація психосоматичних розладів. Непатологічні психосоматичні реакції.
38. Принципи профілактики психосоматичних розладів.
39. Психологічні зміни при захворюваннях серцево-судинної системи.
40. Психологічні зміни при захворюваннях бронхів та легень.
41. Зміни при захворюваннях травного тракту.
42. Психологічні особливості хворих при інфекційних захворюваннях, туберкульозі, СНІДі.
43. Психологічні особливості хворих при ендокринних, нервових та психічних захворюваннях.
44. Психологічні зміни у хворих жінок в гінекологічному стаціонарі.
45. Психологічні особливості жінок у період вагітності та родів.
46. Особливості психології хворих дітей та людей похилого віку.
47. Психологічні особливості хворих в хірургічному стаціонарі в до- і післяопераційному

періоді, в ортопедії і травматології.

48. Психологічні особливості хворих в стоматології, офтальмології, отоларингології.
49. Психологічні особливості хворих з онкологічною патологією.
50. Вплив на психіку людини вроджених та набутих фізичних дефектів.
51. Психологічні аспекти залежності від психоактивних речовин, надцінні захоплення (гемблінг, інтернет - залежність), залежності харчової поведінки.
52. Різновиди суїцидальної поведінки, особливості суїцидальної поведінки у соматично хворих та при залежностях.
53. Психологічні аспекти умирання та смерті.
54. Поняття «психогігієна» та «психопрофілактика».
55. Психогігієна праці медичного працівника.
56. Принципи психопрофілактики праці, побуту, сім'ї і сексуальних відносин.
57. Роль лікаря загальної практики в профілактиці нозопсихологічних проявів.
58. Реабілітація соціальна та професійна, її основні розділи.
59. Основні сучасні методи психотерапії, принципи психотерапії.
60. Показання та протипоказання для проведення окремих методів психотерапії.
61. Психологічна допомога у кризових періодах.
62. Психологічні особливості надання медичної допомоги у надзвичайних ситуаціях.
63. Консультування в контексті невиліковного захворювання, близької смерті.
64. Поняття консультування, навички консультування, етичні принципи.
65. Догляд та психологічна підтримка невиліковно хворого та його близьких.
66. Повідомлення поганих новин.
67. Надання психологічної підтримки, забезпечення психологічної реабілітації та проведення соціальної роботи з особами, які стали інвалідами під час проходження військової служби та іншим особам, які постраждали під час виконання обов'язків військовослужбовців.
68. Підвищення резиліентності (стійкості) – індивідуальної та колективної.
69. Методики збереження ментального здоров'я, підвищення індивідуальної та колективної стійкості.
70. Основи саморегуляції: програми ВООЗ «Управління проблемами +», «Самодопомога+».
71. Інструменти mhGAP: для ведення психічних, неврологічних розладів і розладів, пов'язаних зі вживанням психоактивних речовин, у неспеціалізованих закладах охорони здоров'я.

16. ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ ТА РОБІТ, ЯКІ МАЄ ЗАСВОЇТИ ЗДОБУВАЧ ПРИ ВИВЧЕННІ МОДУЛЯ 1. «МЕДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ ТА МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я»

1. Самостійно вести спрямовану психологічну бесіду з хворими, складати психологічний анамнез хвороби та життя, оцінювати психологічний стан хворого з формулюванням висновку експериментально-психологічного обстеження.
2. Вміти виявляти акцентуації характеру, а також проводити диференційовану психокорекцію виявлених особливостей особистості.
3. Визначити тип внутрішньої картини хвороби і типи реагування пацієнта на захворювання.
4. Формувати адекватне відношення до захворювання у пацієнта і підтримувати його на всьому протязі лікувально-діагностичного процесу.
5. Диференціювати психологічні особливості хворих при різних соматичних захворюваннях, визначати необхідність психологічної корекції з урахуванням індивідуальних особливостей пацієнта.
6. Дати психогігієнічні поради пацієнту соматичного профілю та поради по збереженню психічного і ментального здоров'я.
7. Виробити тактику спілкування з хворими та їх родичами з урахуванням принципів лікарської етики і деонтології.
8. Оцінити і провести корекцію взаємовідносин хворого з медичним персоналом.
9. Зробити аналіз професійно важливих якостей лікаря.

10. Вміти впроваджувати заходи первинної психопрофілактики синдрому емоційного вигорання в медичному середовищі і збереження ментального здоров'я лікарів.
11. Знати основні діагностичні алгоритми станів залежності (хімічна, Інтернет, гемблінг) й співзалежності та вміти їх застосовувати у практичній діяльності для профілактики та корекції.
12. Знати основні шляхи психопрофілактики суїцидальної поведінки та вміти своєчасно виявляти суїцидальні тенденції.
13. Володіти навичками основ саморегуляції: програми ВООЗ «Управління проблемами +», «Самодопомога+»/
14. Знати інструменти mhGAP: для ведення психічних, неврологічних розладів і розладів, пов'язаних зі вживанням психоактивних речовин, у неспеціалізованих закладах охорони здоров'я.

17. МЕТОДИ ТА ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЮ

При оцінюванні знань здобувачів перевага надається стандартизованим методам контролю: тестування (усне, письмове), вирішення клінічних ситуаційних задач, контроль практичних навичок.

Методи контролю:

теоретичних знань – тестування письмове, індивідуальне опитування, співбесіда, вирішення клінічних ситуаційних задач.

практичних навичок та умінь – контроль виконання стандартизованих за методикою проведення практичних навичок:

1. Самостійне ведення спрямованої психологічної бесіди з хворими, складання психологічного анамнезу хвороби та життя, оцінювання психологічного стану хворого з формулюванням висновку експериментально-психологічного обстеження.
2. Вміння виявляти акцентуації характеру, а також проводити диференційовану психокорекцію виявлених особливостей особистості.
3. Визначення типу внутрішньої картини хвороби і типи реагування пацієнта на захворювання.
4. Уміння формувати адекватне відношення до захворювання у пацієнта і підтримування його на всьому протязі лікувально-діагностичного процесу.
5. Диференціювання психологічних особливостей хворих при різних соматичних захворюваннях, визначення необхідності психологічної корекції з урахуванням індивідуальних особливостей пацієнта.
6. Надання психогігієнічних порад пацієнту соматичного профілю та порад по збереженню психічного і ментального здоров'я.
7. Вироблення тактики спілкування з хворими та їх родичами з урахуванням принципів лікарської етики і деонтології.
8. Оцінювання і проведення корекції взаємовідносин хворого з медичним персоналом.
9. Проведення аналізу професійно важливих якостей лікаря.
10. Уміння впроваджувати заходи первинної психопрофілактики синдрому емоційного вигорання в медичному середовищі і збереження ментального здоров'я лікарів.
11. Знати і вміти застосовувати основні діагностичні алгоритми станів залежності (хімічна, Інтернет, гемблінг) й співзалежності та вміти їх застосовувати у практичній діяльності для профілактики та корекції.
12. Знати і вміти застосовувати основні шляхи психопрофілактики суїцидальної поведінки та вміти своєчасно виявляти суїцидальні тенденції.
13. Знати і володіти основами саморегуляції: програми ВООЗ «Управління проблемами +», «Самодопомога+».
14. Знати інструменти mhGAP: для ведення психічних, неврологічних розладів і розладів, пов'язаних зі вживанням психоактивних речовин, у неспеціалізованих закладах охорони здоров'я.

Форми контролю

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей теми. На всіх практичних заняттях застосовується об'єктивний контроль теоретичної підготовки та засвоєння практичних навичок на основі комплексного оцінювання діяльності здобувача і включає контроль вихідного рівня знань, якість виконання практичної роботи, рівень теоретичної підготовки, активність здобувача під час заняття та результати кінцевого контролю рівня знань, індивідуальної самостійної роботи здобувача.

Необхідно застосовувати види об'єктивного (стандартизованого) контролю теоретичної та практичної підготовки здобувачів. Рекомендується застосовувати такі засоби визначення рівня підготовки здобувачів, як тести, розв'язування ситуаційних задач, проведення індивідуального та фронтального усного опитування, реферування літератури, проведення психологічних досліджень, інтерпретація та аналіз їх результатів тощо.

Контроль виконання самостійної роботи, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті.

Підсумковий контроль проводиться по завершенню вивчення блоку відповідних змістових модулів на останньому практичному занятті модуля у вигляді заліку.

Форма підсумкового контролю успішності навчання. Формою підсумкового контролю успішності навчання з дисципліни є залік.

Залік з **«медичної психології та ментального здоров'я»** проводиться згідно наказу Міністерства освіти України за №161 від 2 червня 1993 року „Про затвердження положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах” та інструкції МОЗ України „Про організацію і проведення семестрових іспитів та заліків у медичних вищих навчальних закладах України” після виконання здобувачами навчальної програми:

«Семестровий залік – це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння здобувачом навчального матеріалу з певної дисципліни виключно на підставі результатів виконання ним певних видів робіт на практичних заняттях. Семестровий залік планується при відсутності модульного контролю, екзамену і не передбачає обов'язкову присутність здобувачів».

При наявності заліку як підсумкового контролю з навчальної дисципліни **відсутній** підсумковий модульний контроль. Кількість тем практичних занять з навчальної дисципліни визначається в робочій навчальній програмі і не передбачає окремого навчального заняття для приймання заліку.

Оцінювання здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Буковинському державному медичному університеті. Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль.

Підсумковий контроль проводиться по завершенню вивчення блоку відповідних змістових модулів на останньому практичному занятті модуля у вигляді заліку.

Залік з дисципліни «Медична психологія та ментальне здоров'я» – це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння здобувачами навчального матеріалу виключно на підставі результатів поточного навчання відповідно програми з дисципліни і не передбачає окремого навчального заняття для приймання заліку. На останньому практичному занятті після закінчення обговорення теми заняття викладач навчальної групи оголошує суму балів здобувача за результатами поточного контролю і за виконання індивідуального завдання.

Результати складання заліку оцінюються за двобальною шкалою: «зараховано», «не зараховано».

Здобувач отримує оцінку «зараховано», якщо він виконав усі види робіт, передбачених навчальною програмою з дисципліни, відвідав усі лекції та практичні заняття, визначені тематичними планами, а за наявності пропусків – своєчасно їх відпрацював, виконав індивідуальну роботу, і набрав загальну кількість балів не менш як **128**. Максимальна кількість балів, яку може набрати здобувач з дисципліни за поточну навчальну діяльність і обов'язкового виконання індивідуального завдання – **200 балів**.

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей з кожної теми з використанням тестових завдань, клінічних ситуаційних задач, а також контролю рівня засвоєння здобувачами практичних навичок з визначення індивідуальних психологічних відмінностей хворих при різних захворюваннях, медичних працівників та їх ментального здоров'я; їх відношення до захворювання; психогігієнічних, психопрофілактичних та психотерапевтичних заходів, а також основ саморегуляції за програмами ВООЗ «Управління проблемами +», «Самодопомога+», принципи комунікації з хворим згідно протоколів mhGAP, які передбачають надання допомоги при депресивних розладах, суїцидах, психозах, зловживанні алкоголем і наркотиками.

У разі засвоєння кожної теми модуля за поточну навчальну діяльність здобувачу виставляють оцінки за 4-бальною традиційною шкалою, які потім конвертуються у бали залежно від кількості тем у модулі.

Поточне оцінювання здобувачів з відповідних тем проводиться за традиційною 4-бальною системою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») з подальшим перерахунком у бальну рейтингову шкалу оцінювання ECTS відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Буковинському державному медичному університеті.

Підсумковий бал за поточну діяльність визнається як арифметична сума балів за кожне заняття та за індивідуальну роботу.

Сума балів за індивідуальну роботу складає 8 балів.

Максимальна кількість балів, яку може набрати здобувач за поточну діяльність під час вивчення модуля, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці «5», на кількість тем у модулі з додаванням балів за індивідуальне завдання здобувача (**200 балів**).

Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати здобувач при вивченні для допуску до підсумкового контролю, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці «3», на кількість тем у модулі з додаванням оцінки за індивідуальну роботу здобувача (**128 балів**).

Результати складання заліку оцінюються за двобальною шкалою: «зараховано», «не зараховано».

На останньому тематичному навчальному занятті з дисципліни після закінчення розбору теми заняття, викладач навчальної групи оголошує суму балів, яку кожен здобувач групи набрав за результатами поточного контролю і обов'язкового виконання індивідуальної самостійної роботи.

Здобувач отримує оцінку **«зараховано»**, якщо він виконав всі види робіт, передбачених робочою навчальною програмою з дисципліни, відвідав всі навчальні заняття, лекції, практичні, визначені тематичним планом з відповідної дисципліни (при наявності пропусків – своєчасно їх відпрацював), виконав індивідуальну самостійну роботу і набрав загальну кількість балів при вивченні дисципліни не меншу, ніж **128**.

Схема нарахування та розподіл балів, які отримують здобувачі

Оцінювання поточної навчальної діяльності здобувачів, модульного контролю та дисципліни «МЕДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ ТА МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я» в цілому здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Буковинському державному медичному університеті.

Оцінка за модуль визначається на підставі суми оцінок поточної навчальної діяльності здобувача (у балах) та оцінки за виконання індивідуального завдання (у балах), яка виставляється при оцінюванні теоретичних знань та практичних навичок відповідно до переліків, визначених програмою дисципліни.

Максимальна кількість балів, яку здобувач може набрати під час вивчення модуля, становить **200 балів**, у тому числі:

– за поточну навчальну діяльність і за виконання індивідуального завдання – 200 балів (100%);

Мінімальна кількість балів, яку здобувач може набрати під час вивчення модуля, становить **128 балів**, у тому числі:

– за поточну навчальну діяльність і за виконання індивідуального завдання – 128 балів (100%).

18. ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТА З ДИСЦИПЛІНИ

Порядок, методика та критерії оцінювання поточної навчальної діяльності, методика та критерії оцінювання під час проведення підсумкового модульного контролю, оцінювання з дисципліни в цілому).

Оцінювання поточної навчальної діяльності

Під час оцінювання засвоєння кожної теми модуля здобувачу виставляються оцінки за 4-бальною (традиційною) шкалою та за 200-бальною шкалою з використанням прийнятих та затверджених критеріїв оцінювання дисципліни. При цьому враховуються усі види робіт, передбачені методичною розробкою для вивчення теми. Здобувач повинен отримати **оцінку з кожної теми**. Виставлені за традиційною шкалою оцінки конвертуються у бали залежно від кількості тем у модулі.

Оцінка визначається кількістю тем у модулі. Оцінка з дисципліни «МЕДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ ТА МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я» є бальною та визначається з урахуванням поточної навчальної діяльності здобувача та оцінки за виконання індивідуального завдання. Поточне оцінювання здобувачів з відповідних тематик проводиться за традиційною 4-бальною системою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») з подальшим перерахунком у багатобальну шкалу.

К р и т е р і ї о ц і н ю в а н н я р і в н я з н а н ь і в м і н ь з д о б у в а ч і в при вивченні модуля 1. «МЕДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ ТА МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я»

Оцінка «**ВІДМІННО**» виставляється студенту, який глибоко і змістовно оволодів матеріалом, що передбачений програмою, вичерпно, грамотно і логічно висвітлює питання дослідження психологічного стану пацієнта (хворого), знає основні категорії медичної психології, вміє дослідити психічні функції та особистість, володіє медико-психологічними прийомами надання допомоги хворим у залежності від хвороби та стану особистості хворого. Вільно застосовує набуті знання та вміння у практичній діяльності лікаря-психолога. Правильно обґрунтовує свої рішення.

Оцінка «**ДОБРЕ**» виставляється студенту, який добре оволодів матеріалом програми, грамотно відповідає на питання, не допускає суттєвих неточностей. Правильно користується теоретичними положеннями при вирішенні практичних завдань. Добре володіє необхідними навичками та прийомами психологічного обстеження, психодіагностики та надання медико-психологічної допомоги пацієнтам (хворим).

Оцінка «**ЗАДОВІЛЬНО**» виставляється студенту, який поверхово знає лише основний матеріал, що розглядався на лекціях і практичних заняттях. Допускає помилки при проведенні психологічного дослідження пацієнта (хворого). Неточно дає формулювання і визначення понять. Непослідовно висвітлює матеріал програми. Виникають труднощі при застосуванні знань та вмінь у практичній роботі – наданню медико-психологічної допомоги пацієнтам (хворим) з тими чи іншими розладами.

Оцінка «**НЕЗАДОВІЛЬНО**» виставляється студенту, який не оволодів значною частиною програмного матеріалу, допускає суттєві помилки при дослідженні психологічного стану пацієнта (хворого), коли знання і вміння здобувача не відповідають вимогам «задовільної» оцінки.

Розподіл балів, які присвоюються студентам (з примітками: - про максимальну і мінімальну кількість балів за вивчення модуля, - про конвертацію балів у традиційні оцінки "5", "4", "3", "2" при засвоєнні теми модуля; - про мінімальну кількість балів для допуску до підсумкового модульного контролю (ПМК); - про мінімальну кількість балів за складання модульного контролю).

Номер модуля/кількість навчальних годин/кількість кредитів ECTS	Кількість змістових модулів, їх номери	Кількість практичних занять	Конвертація у бали традиційних оцінок					Мінімальна кількість балів*
			Традиційні оцінки				Бали за виконання індивідуального завдання	
			5	4	3	2		
Модуль 1 90/3	2 (№№ 1-2)	12	16	13	10	0	8	128

Форми оцінювання поточної навчальної діяльності мають бути стандартизованими і включати контроль теоретичної та практичної підготовки.

Підсумковий бал за поточну діяльність визнається як арифметична сума балів за кожне заняття та за індивідуальну роботу.

Максимальна кількість балів, яку може набрати здобувач за поточну діяльність під час вивчення модуля, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці «5», на кількість тем у модулі з додаванням балів за індивідуальне завдання здобувача (200 балів).

Мінімальна кількість балів за модуль, яку повинен набрати здобувач при його вивченні для допуску до підсумкового контролю, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці «3», на кількість тем у модулі з додаванням оцінки за індивідуальну роботу здобувача (128 балів).

Оцінювання індивідуальних завдань здобувача

За умов успішного виконання та захисту індивідуального завдання здобувачові нараховуються 8 балів. Вони додаються до суми балів, набраних здобувачом на заняттях під час поточної навчальної діяльності.

Оцінювання самостійної роботи здобувачів

Самостійна робота здобувачів, яка передбачена темою заняття поряд із аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті.

Конвертаційна шкала

Традиційні оцінки	Конвертація оцінок в бали
«5»	16
«4»	13
«3»	10
«2»	0

Максимальні бали оцінювання здобувачів під час вивчення модуля 1. «МЕДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ ТА МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я»

№ за п.	Модуль 1 . «МЕДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ ТА МЕНТАЛЬНЕ ЗДОРОВ'Я» Поточна навчальна діяльність здобувача Назва теми заняття	Максимальна кількість балів
1.	Предмет, завдання та методи дослідження психологічного стану людини. Поняття «психічне здоров'я» та «ментальне здоров'я».	16
2.	Стан психічних функцій і хвороба.	16
3.	Психологія індивідуальних відмінностей та ментальне здоров'я.	16
4.	Психологія медичних працівників та їх ментальне здоров'я.	16
5.	Психологія лікувально-діагностичного процесу. Принципи комунікації та ведення хворих згідно з mhGAP.	16
6.	Психосоматичні розлади.	16
7.	Психологічні особливості хворих з соматичними захворюваннями. Протоколи mhGAP надання допомоги при депресивних розладах і при суїцидах.	16
8.	Психологічні аспекти девіантної поведінки. Протоколи mhGAP надання допомоги при інтелектуальних порушеннях, зловживаннях алкоголю та наркотиків.	16
9.	Психологічні аспекти суїцидальної поведінки, вмираючого пацієнта та евтаназії. Протоколи mhGAP надання допомоги при депресивних розладах і при суїцидах.	16
10.	Основи психогігієни. Основи психопрофілактики. Основи саморегуляції: програми ВООЗ «Управління проблемами +», «Самодопомога+».	16
11.	Інструменти mhGAP: для ведення психічних, неврологічних розладів і розладів, пов'язаних зі вживанням психоактивних речовин, у неспеціалізованих закладах охорони здоров'я. Протоколи mhGAP.	16
12.	Збереження ментального здоров'я. Психологічне консультування. Реабілітація. Основи психотерапії. Залік.	16
Індивідуальна самостійна робота		8
РАЗОМ сума балів		200
Підсумковий контроль засвоєння модуля		залік

Оцінювання самостійної роботи здобувачів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті.

Оцінювання індивідуальних завдань здобувача. Бали за індивідуальні завдання нараховуються здобувачу лише за умов успішного їх виконання та захисту. Кількість балів, яка нараховується за різні види індивідуальних завдань, залежить від їхнього обсягу та значимості, але не більше **8 балів**. Вони додаються до суми балів, набраних здобувачем на заняттях під час поточної навчальної діяльності.

Підсумковий бал за поточну діяльність визнається як арифметична сума балів за кожне заняття та за індивідуальну роботу.

Максимальна кількість балів, яку може набрати здобувач за поточну діяльність під час вивчення модуля – 200 балів. Ця оцінка вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці «відмінно» (16 балів), на кількість тем у модулі (16 балів x 12 = 192 балів) з додаванням балів за індивідуальну самостійну роботу (максимально – 8 балів).

Мінімальна кількість балів, яку може набрати здобувач під час вивчення модуля, визначається шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці «3» (10 балів), на кількість тем у модулі (10 балів x 12 = 120 балів) з додаванням балів за індивідуальну самостійну роботу (максимально – 8 балів), що в цілому дорівнює 128 балів.

АЛГОРИТМ ВИЗНАЧЕННЯ ДОПУСКУ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПОТОЧНОГО

- Мінімальна кількість балів за кожну тему практичного заняття, що відповідає мінімальній позитивній оцінці «3» - 10.
- Множимо кількість практичних занять у модулі на мінімальний бал за кожну тему: $12 \times 10 = 120$ балів
- Виконання індивідуальної самостійної роботи – 8 балів
- Здобувачі, що набрали 128 і більше балів отримають залік.

Оцінювання дисципліни

Підсумковий бал за поточну діяльність визнається як арифметична сума балів за кожне заняття та за індивідуальну роботу.

Максимальна кількість балів, яку може набрати здобувач за поточну діяльність під час вивчення модуля, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці «5», на кількість тем у модулі з додаванням балів за індивідуальне завдання здобувача (**200 балів**).

Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати здобувач при вивченні для допуску до підсумкового контролю, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці «3», на кількість тем у модулі з додаванням оцінки за індивідуальну роботу здобувача (**128 балів**).

Результати складання заліку оцінюються за двобальною шкалою: «зараховано», «не зараховано».

На останньому тематичному навчальному занятті з дисципліни після закінчення розбору теми заняття, викладач навчальної групи оголошує суму балів, яку кожен здобувач групи набрав за результатами поточного контролю і виконання індивідуальної самостійної роботи.

Здобувач отримує оцінку **«зараховано»**, якщо він виконав всі види робіт, передбачених робочою навчальною програмою з дисципліни, відвідав всі навчальні заняття, лекції, практичні, визначені тематичним планом з відповідної дисципліни (при наявності пропусків – своєчасно їх відпрацював), виконав індивідуальну самостійну роботу і набрав загальну кількість балів при вивченні дисципліни не меншу, ніж **128**.

Здобувач отримує оцінку **«не зараховано»**, якщо здобувач має невідпрацьовані пропуски навчальних занять (практичних, лекцій), не виконав індивідуальної самостійної роботи і кількість балів менша, ніж мінімальна.

Оцінка «зараховано» і «не зараховано» вноситься викладачем до «Відомості обліку успішності» (Форма № Н-5.03-1), «Індивідуального навчального плану здобувача», «Журналу обліку відвідувань та успішності здобувачів» та «Залікової книжки».

Залікова відомість надається до деканату в день проведення заліку або наступного дня.

Здобувачу, який отримав оцінку «не зараховано», декан факультету видає направлення на ліквідацію академічної заборгованості з дисципліни.

Відпрацювання занять і підвищення балів здобувачами за направленням деканату повинно відбуватись в установленому порядку під час відпрацювань за графіком кафедри. Після відпрацювань пропущених занять деканат повинен видати здобувачу залікову відомість, в яку викладач вносить відмітку про складання заліку. Отримання оцінки «зараховано» з

семестрових дисциплін, викладання яких закінчується заліком, є обов'язковою умовою перевodu здобувача на наступний семестр (рік) навчання.

Конвертація кількості балів з дисципліни в оцінки за шкалою ECTS та за чотирибальною (традиційною) шкалою

Здобувачі, які навчаються на одному факультеті, курсі, за однією спеціальністю, на основі кількості балів, набраних з дисципліни, ранжуються за шкалою ECTS таким чином:

Оцінка ECTS	Статистичний показник
«А»	Найкращі 10 % здобувачів
«В»	Наступні 25 % здобувачів
«С»	Наступні 30 % здобувачів
«D»	Наступні 25 % здобувачів
«Е»	Останні 10 % здобувачів

Ранжування з присвоєнням оцінок «А», «В», «С», «D», «Е» проводиться **деканатами** для здобувачів відповідного курсу та факультету, які навчаються за однією спеціальністю і **успішно** завершили вивчення дисципліни.

Оцінка «FX» виставляється здобувачам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але які не отримали оцінку «зараховано». Ця категорія здобувачів має право на перескладання заліку.

Оцінка «F» виставляється здобувачам, які відвідали усі аудиторні заняття з модуля, але не набрали мінімальної кількості балів за поточну навчальну. Ця категорія здобувачів має право на повторне вивчення дисципліни.

Здобувачі, які набрали кількість балів з дисципліни, що відповідає оцінці «не зараховано» (за рейтингом деканату оцінки «FX», «F»), не вносяться до переліку здобувачів, що ранжуються в деканатах, навіть після перескладання заліку з дисципліни і отримання оцінки «зараховано». Такі здобувачі після перескладання автоматично в рейтингах деканатів отримують оцінку «Е».

Результати ранжування здобувачів з дисципліни, вивчення якої завершується заліком, не враховуються при нарахуванні стипендії.

19. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

19.1. Основна

1. Медична психологія: державний національний підручник / І.Д.Спіріна, І.С.Вітенко, О.К. Напреєнко та ін. – Дніпропетровськ: ЧП «Ліра» ЛТД, 2012. – 444 с.
2. Вітенко Іван Семенович. Медична психологія [Текст] : підруч. для студ. ВМНЗ IV р. а. / І. С. Вітенко. - Київ : Здоров'я, 2007. - 207 с. : іл.
3. Медична психологія [Текст]: підручник : В 2 т. Т. 1. Загальна медична психологія / Г. Я. Пилягіна, О. О. Хаустова, О. С. Чабан [та ін.] ; за ред. Г. Я. Пилягіної. - Вінниця : Нова Книга, 2020. - 281 с.
4. Медична психологія [Текст]: підручник : В 2 т. Т. 2. Спеціальна медична психологія / Г. Я. Пилягіна, О. О. Хаустова, Н. О. Марута [та ін.] ; за ред. Г. Я. Пилягіної. - Вінниця : Нова Книга, 2020. - 495 с.
5. Медична психологія. Еталони практичних навичок. Навчальний посібник. Рекомендовано Вченою радою НМУ ім. О.О. Богомольця / Чабан О.С., Хаустова О.О., Омелянович В.Ю. – Київ «Магнолія», 2023. – 380 с.

19.2. Допоміжна

1. Медична психологія. Навчальний посібник, рекомендовано МОНУ для здобувачів ВНЗ / Пшук Н.Г., Маркова М.В., Кондратюк А.І., Стукан Л.В. - Вінниця, 2010. - 136с.
2. Медична психологія [Текст] : підруч. для студ. ВНЗ / С. Д. Максименко [та ін.] ; за заг. ред. С. Д. Максименка. - Вінниця : Нова Книга, 2008. - 516 с.
3. Професійна англійська мова для медичних психологів [Text] = Professional english in psychology science : підруч. для студ. 2-го курсу мед. ф-ту ВНЗ III-IV р. а. за спец. "Медична психологія" / Н. М. Соловійова, Н. І. Войткевич, О. М. Рак [та ін.] ; М-во охорони

здоров'я України, Буковин. держ. мед. ун-т, Нац. мед. ун-т ім. О. О. Богомольця. - Чернівці : [с. п.], 2014. - 303 с. : іл.

4. Вітенко І.С. Сімейна медицина. Психологічні аспекти діагностики, профілактики і лікування хворих / І.С. Вітенко, О.О. Чабан, О.О. Бусло - Тернопіль: Укрмедкнига, 2002. - 187с.
5. Актуальні питання психотерапії / Карвацька Н.С., Рудницький Р.І. // Навчальний посібник. Чернівці: БДМУ, 2022. 380 с. Рекомендовано Вченою радою Буковинського державного медичного університету, протокол №9 від 28.04.2022 р.
6. Медична психологія. Навчальний посібник, рекомендовано МОНУ для здобувачів ВНЗ / Н.Г.Пшук, М.В. Маркова, А.І. Кондратюк, Л.В. Стукан. – Вінниця, 2010. – 136 с.
7. Медична психологія. Підручник. За ред. академіка С. Д. Максименка.- Київ «Людмила», 2023. – 916 с.

19.3 Інформаційні ресурси

1. <http://www.moz.gov.ua/ua/portal/>
2. <https://www.bsmu.edu.ua/>
3. <http://moodlemp.bsmu.edu.ua/>
4. Всеукраїнська програма ментального здоров'я «Ти як?» за ініціативою Олени Зеленської <https://howareu.com/>
5. Керівництво mhGAP: для ведення психічних, неврологічних розладів і розладів, пов'язаних зі вживанням психоактивних речовин, у неспеціалізованих закладах охорони здоров'я, версія 2.0 <https://www.who.int/ukraine/uk/publications/9789241549790>
6. Інструменти mhGAP для громади: програма дій із подолання прогалин у сфері психічного здоров'я ВООЗ. <https://www.who.int/ukraine/uk/publications/9789241516556>
7. Сервер дистанційного навчання Буковинського державного медичного університету в системі MOODLE – <http://moodle.bsmu.edu.ua/>
8. Україна: інформаційний бюлетень на основі STEPS - Поради щодо здорового способу життя від медичних працівників серед дорослих у віці 18-69 років <https://www.who.int/ukraine/uk/publications/m/item/factsheet-on-ukraine-based-on-steps-health-behavior-advice-by-healthcare-professionals-in-adults>
9. Дайджест новин: «Всеукраїнська програма ментального здоров'я. Регіональна координація», 2024 <https://mentalhealthua.org/ecosystem/derzhavna-polityka-ta-rehionalna-koordynatsiia>
10. Сайт Координаційного центру з психічного здоров'я створеного Кабінетом Міністрів України <https://mentalhealthua.org/>
11. Глобальна програма ВООЗ — Mental Health Gap Action Programme <https://onmedu.edu.ua/globalna-programa-vooz-mental-health-gap-action-programme/>
12. Самодопомога плюс (Self-Help Plus, SH+) <https://www.resilience.help/resources/samodopomoga-plyus-vazhlyvi-navychky-v-period-stresu/>
13. Всесвітня організація охорони здоров'я. Самодопомога Плюс: Груповий курс управління стресом для дорослих. Узагальнена версія 1.0 для апробації в польових умовах, 2021 р. Серія психологічних втручань низької інтенсивності, № 5 <https://iris.who.int/handle/10665/362780>
14. Управління проблемами плюс <https://www.resilience.help/resources/upravlinnya-prblemamy-plyus/>

15. Посібник mhGAP з надання допомоги за гуманітарних надзвичайних станів <https://www.mh4u.in.ua/wp-content/uploads/2020/06/posibnyk-mhgap-z-nadannia-dopomohy-za-humanitarnykh-nadzvyhajnykh-stantiv.pdf>
16. Людяність та емпатія в охороні здоров'я <https://mededu.org.ua/humanity-and-empathy-in-healthcare/>

20. УКЛАДАЧ ДОВІДНИКА ДЛЯ СТУДЕНТА (СИЛАБУСУ)

Карвацька Наталія Семенівна- доцент закладу вищої освіти кафедри нервових хвороб, психіатрії та медичної психології ім. Савенка С.М., к.мед.н.